

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Testamentární dědická posloupnost v České republice v
komparaci s právním řádem Velké Británie se zaměřením
na Anglii

Tereza Zemanová

Plzeň 2012

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Testamentární dědická posloupnost v České republice v
komparaci s právním řádem Velké Británie se zaměřením
na Anglii

Tereza Zemanová

Příslušné oborové pracoviště:	Katedra soukromého práva a civilního procesu
Název studijního programu:	Právo a právní věda
Název oboru:	Právo
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.
Pracoviště:	Katedra občanského práva

Prohlašuji, že zadané téma, Testamentární dědická posloupnost v České republice v komparaci s právním řádem Velké Británie se zaměřením na Anglii, jsem zpracovávala sama za použití uvedených pramenů a literatury.

.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala za podporu a velké množství užitečných rad svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Jindřichovi Psutkovi a také panu JUDr. Václavu Bednářovi za jeho rady v začátcích mé práce a uvedení do daného tématu.

Také bych velmi ráda poděkovala svým přátelům, rodině a všem, kteří mi při psaní diplomové práce pomáhali ať již fyzicky či psychicky.

Obsah

1) Úvod	3
2) Charakteristika dědického práva v právní úpravě Velké Británie se zaměřením na Anglii	5
3) Závěť jako dědický titul.....	8
3.1. Význam pojmu „závěť“ v právních řádech České republiky a Anglie.....	8
3.2. Účel závěti.....	10
4) Druhy závětí.....	19
4.1. Závěť psaná vlastní rukou = holografní v právním řádu České republiky a Anglie	20
4.1.1. Vlastnoručnost u holografní závěti v právním řádu České republiky.....	21
4.2. Závěť sepsaná jinak než vlastní rukou zůstavitele = allografní v právním řádu České republiky a Anglie	22
4.2.1. Allografní závěť se dvěma svědky.....	23
4.2.2. Allografní závěť se třemi svědky v právním řádu České republiky a Anglie	25
4.2.3. „Svěddek“ u allografní závěti	28
4.3. Závěť psaná formou notářského zápisu v právních řádech České republiky a Anglie.....	29
4.3.1 Náležitosti notářského zápisu v právním řádu České republiky	32
5) Náležitosti platně pořízené závěti	34
5.1. Náležitosti osoby pořizovatele v právních řádech České republiky a Anglie.....	34
5.2. Náležitosti vůle pořizovatele v právních řádech České republiky a Anglie	37
5.3. Náležitosti projevu vůle a obsahové náležitosti v právních řádech České republiky a Anglie.....	39
5.3.1. Obsahové náležitosti závěti.....	41
5.4. Připojení podmínek k závěti v české a anglické právní úpravě	46
6) Zrušení, změna a obnovení závěti v právních řádech České republiky a Anglie	48
6.1. Zřízení nové závěti (změna závěti) v právních řádech České republiky a Anglie	50
6.2. Odvolání a obnovení závěti v právních řádech České republiky a Anglie	52
6.3. Zničení závěti v právních řádech České republiky a Anglie.....	53
7) Dědické právo a závěť v novém občanském zákoníku.....	56
7.1. Nový občanský zákoník	56
7.2. Závěť v novém občanském zákoníku	59
7.3. Zrušení závěti v novém občanském zákoníku	63
8) Závěr	66
Seznam použité literatury a pramenů	69

Přílohy	73
Příloha č. 1: Vzor závěti v Anglii	73
Summary	75

1) Úvod

Dědické právo jako takové se prolíná celým naším každodenním životem a dosti nás ovlivňuje. Proto mi připadá správné se této problematice věnovat alespoň formou diplomové práce, ve které bych se ráda zaměřila na testamentární dědickou posloupnost, tedy na dědění ze závěti.

Bohužel na toto téma bylo napsáno mnoho prací. Proto jsem se rozhodla, že tuto problematiku obohatím komparací s nějakou zajímavou zemí. Po zralé úvaze jsem si vybrala Anglii, a to z důvodu, že je to pro nás snadno dosažitelná země a mne osobně velmi interesuje svou bohatou historií a svými velmi silnými osobnostmi. Takže mé téma je „Testamentární dědická posloupnost v České republice v komparaci s právním řádem Velké Británie se zaměřením na Anglii“.

Dalším z důvodů pro zvolení mého tématu je skutečnost, že Anglie má jiný právní systém, než funguje v České republice, a proto mi přijde zajímavé tyto na první pohled rozdílné systémy porovnat a pokusit se najít pro jednotlivé dědické instituty ekvivalenty v právním systému druhého státu.

V první řadě můj počáteční zájem směřoval ke sběru studijních a podkladových materiálů k právní úpravě v Anglii. Bylo to trochu těžší, jelikož jsem nenašla žádnou literaturu v češtině věnovanou této problematice v Anglii, tak jsem musela hledat v cizojazyčné právní literatuře. Přes počáteční nesnáze se mi podařilo sehnat několik velmi zajímavých knih, a to i s přispěním pana JUDr. Jindřicha Psutky Ph.D, který mi byl ochoten knihu objednat ze zahraničí.

Následně jsem si musela vytyčit cíle, kterých chci svou diplomovou prací dosáhnout. Budu se snažit porovnat na jednotlivých institutech, které se týkají dědictví ze závěti, právní úpravu v Anglii a České republice a také zjistit, zda se někde neprolínají nebo neshodují.

Systematicky se budu snažit uspořádat tematiku testamentární dědické posloupnosti od obecných věcí k těm konkrétnějším, a to z důvodu uspořádanosti a přehlednosti.

V úvodních kapitolách se pokusím charakterizovat dědické právo v Anglii jako takové a velmi stručně pohovořím o jeho zařazení do právního systému a o tom, z jakých pramenů vychází.

Další můj zájem povede z vymezení pojmu závěti v obou porovnávaných právních úpravách, které se budu snažit doplnit jejím účelem.

V následujících částech diplomové práce budu charakterizovat typy závěti a jejich nezbytné náležitosti. Což je potřebné k tomu, aby daná závěť byla platná. A

v neposlední řadě bych se ráda věnovala otázce zrušení závěti, protože existují různé způsoby a při nesprávném provedení nemusí být daná závěť zničena či zrušena, jak bude zůstavitel chtít.

V této práci bych se také ráda zmínila o nově, koncem února, přijatém občanském zákoníku. V platnost tento právní předpis má vstoupit v roce 2014. Zmíněný kodex velmi zásadním způsobem mění materii dědictví jako takového a samozřejmě také dědění ze závěti, proto považuji za nezbytné o něm pohovořit. V kapitole pojednávající o občanském právu jako takovém se budu snažit představit hlavní změny, které se v kodexu nově objevují, a současný zákoník je nezná. Dané změny se pokusím vyložit takovým způsobem, aby bylo jasné, v čem spočívá jejich podstata.

Celkově mi půjde o to představit danou problematiku dědictví ze závěti nejen z dostupné literatury, ale také z judikátů, článků z odborných časopisů a vlastního úsudku a názoru. Ráda bych dosáhla takového výsledku, aby konečný text byl přínosem i pochopením pro budoucí studenty a zájemce o samé téma, o kterém má být tato práce.

2) Charakteristika dědického práva v právní úpravě Velké Británie se zaměřením na Anglii

Než se dostanu k charakteristice samotného anglického práva, začala bych tím, do jakého právního systému se vůbec anglické právo řadí. Anglické právo se řadí do angloamerického právního systému. Jak již název sám napovídá, do tohoto systému se řadí vedle Velké Británie i právo USA a země Britského společenství národů. Dnes se s ním setkáme též v Kanadě, na Novém Zélandu nebo například v Austrálii. Tento systém je pravým opakem kontinentálního právního systému. Za kolébku angloamerického právního systému můžeme považovat Anglii. A dříve se tento systém jmenoval *common law*; avšak toto pojmenování je scestné, jelikož pojem *common law* označuje jen část tohoto právního systému.

Anglickým právem podle René Davida v jeho knize¹ nazýváme právní systém, který se uplatňuje v Anglii a Walesu. Není to tedy právo Spojeného království či Velké Británie, ani anglicky mluvících zemí. Podobné anglickému právu je právo Severního Irsku a ostrova Man, ale naopak právo Skotska je od anglického práva hodně odlišné.

Význam a přednost anglického práva nemůžeme ale hodnotit podle jeho územního ohraničení. Anglické právo stálo totiž při zrodu právních systémů převážné většiny anglicky mluvících zemí, které v určitém období svého vývoje byli pod britskou nadvládou.

Anglické právo tvoří prototyp právního systému, který byl základním kamenem jiných právních systémů a také vysoko předčil oblast svého územního působení.

Anglické právo má výrazný procesně – sporný charakter a jeho základy má pevně v rukou soudní řízení. To znamená, že v anglickém právu se vzájemně prolíná hmotné a procesní právo a většina sporů má charakter sporný, na rozdíl od České republiky, kde je hmotné a procesní právo odděleno a většina sporů je nesporného charakteru.

Jelikož je anglické právo odlišné od našeho kontinentálního, tak jen zde můžeme najít jako pramen práva soudní precedent. Jeho znakem je to, že soud, který má oprávnění vydávat precedenty, vydá rozhodnutí, které se tak stává závazným pro další podobné případy. Lze říci, že anglické právo se tvořilo díky precedentům a to tak, že pokud byly případy podobné, použilo se rozhodnutí starší, které se zachovávalo. V souvislosti s precedenty se objevuje zásada *stare decisis*. Tato zásada zavazuje soud, který precedent vydal, k tomu, aby při svém stanovisku setrval i do budoucna.

---

¹ DAVID, René. *Anglické Právo*. Bratislava: Slovenskej akademie vied, 1972. s. 9

Mezi další prameny anglického práva patří zákonné právo². Tímto právem náležela zákonodárná činnost panovníkovi v kooperaci s parlamentem. Dalším pramenem je obyčejové právo, i když v dnešní době má jen omezený význam. Tento pramen práva představují místní obyčeje a také obyčeje říše, které dnes najdeme jen v rovině ústavního práva. Mezi neposlední prameny by se dala zařadit i právní literatura. A to je velmi diskutabilní a není přesně řečeno, zda to je či není pramen práva. Dále sem lze zařadit všeobecné právní zásady, které se uplatňují spíše jako pravidla pro výklad zákonů (interpretační).

Dnešní dědické právo je v Anglii upraveno ve Wills Act³. Tento zákon byl v roce 1837 přijat parlamentem. Wills Act upravuje požadavky pro platnou závěť, kdo ji může porýdit, a také například postup při její změně, oživení či zrušení. Tento zákon potvrzuje právo každého člověka v nakládání s jeho majetkem, ať již je to vlastník nebo oprávněná osoba na základě důvěry, která jí byla udělena v závěti. Zákon se vztahuje na všechny závěti a dary přičemž o závěti praví, že je to: „*An instrument by which a person makes a disposition of his property to take effect after his decease and which is in its own nature ambulatory and revocable during his lifetime.*“⁴ Od roku 2010 Wills Act zůstává v platnosti v Anglii a Walesu.

Výše zmíněná tzv. Jarmanova definice se prolíná Wills Act, protože v tomto zákoně vlastně říká, co to závěť je. Jarmanova definice⁵ hovoří o tzv. „závětních úmyslech“, kdy primárním cílem závěti je umožnit osobě, aby dala pokyny, jakým způsobem mají být provedeny její záležitosti, až zemře. Jarman zde rozlišuje mezi zůstavitelem u muže a zůstavitelkou u ženy. Dále poukazuje na to, že závěť odráží skutečnost, že v anglickém právu není vykonatelná, pokud nebude vyjádřena v písemné podobě. Více se touto problematikou budu zabývat v následujících kapitolách.

Wills Act v roce 1837 nahradil původní Statue of Wills, dále jen SW, který byl přijat v roce 1540 a umožňoval poprvé v anglické historii, aby statkáři mohli pro případ smrti porýzovat závěť. Před přijetím SW porýzovatel závěti mohl rozhodnout, že jeho majetek

---

² Tzv. statue law

³ Oficiální text zákona dostupný z [www](http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Will4and1Vict/7/26/contents):

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Will4and1Vict/7/26/contents> (cit. dne 29.9.2011)

⁴ Volný překlad: „nástroj, díky kterému člověk nakládá se svým majetkem, aby se hospodaření projevilo po jeho smrti a které je ve své povaze odvolatelné během jeho života“ – čerpáno z tzv. Jarmanovy definice o závěti –dostupné z knihy *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 1

⁵ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 3

někomu případně jen za podmínky, že statkář měl příbuzné, kteří ho přežili. Pokud zemřel bez jakýchkoli příbuzných, jeho majetek připadl jako odúmrt' panovníkovi.

V roce 1918 byl Wills Act upřesněn a doplněn o tzv. The Wills (soldiers and sailors)⁶. Tento zákon upravuje zvláštní pravidla pro případy, kdy pořizovatelem závěti je voják v aktivní službě nebo námořník na moři. Např. odlišně od Wills Act upravuje věk pořizovatele závěti, kdy připouští, že pořizovatelem závěti by mohla být i osoba mladší 18 let.⁷

---

⁶ Zákon o vojácích a námořnících

⁷ Přesný text The Wills (Soldiers and Sailors) dostupný z www:

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/7-8/58/contents> (cit. dne 29. 9. 2011)

3) Závěť jako dědický titul

3.1. Význam pojmu „závěť“ v právních řádech České republiky a Anglie

Závěť neboli také poslední vůle, testament či kšaft je jednostranný právní úkon fyzické osoby, v němž tato osoba⁸ určí osoby nebo také osobu, na kterou mají po jejím úmrtí přejít její práva a závazky. Takto pořízená vůle budoucím zůstavitelem je samozřejmě také odvolatelná a zůstavitel může dědice povolát buď k celé, nebo určité části jeho majetku. Pořízení závěti tedy umožňuje osobě rozhodnout o okruhu osob, které se mají stát dědici, a to rozdílně od okruhu dědiců zákonných⁹.

Závěť je v současném právním řádu nejsilnějším právním titulem, protože naše právo nezná dědickou smlouvu.

Učebnice občanského práva hmotného¹⁰ uvádí definici závěti: „*Závěť (poslední pořízení, poslední vůle, testament) je formální, jednostranný, kdykoli odvolatelný projev vůle o tom, komu má v případě pořizovatelovy smrti zanechaný majetek připadnout. Závěť je ryze osobním právním úkonem.*“

Domnívám se, že znění této definice charakterizuje to, co vlastně závěť jakožto dědický titul jako taková znamená.

V anglickém právu se závěť či vůle nazývá „Will“. Toto označení vystihuje charakter závěti, která představuje vůli zůstavitele pořídit pro případ smrti nakládání s jeho majetkem. V zemích angloamerického právního systému bývá zvykem, že osoba, které patří majetek nemalé hodnoty, pořídí o svém majetku závěť¹¹. Z tohoto důvodu je také jejich úpravě věnována větší pozornost než zákonné dědické posloupnosti.

Poslední vůli zřizuje vždy osobně budoucí zůstavitel, proto zde nepřichází v úvahu při samotném právním úkonu sepisování závěti zastoupení pořizovatele zástupcem, a to buď zákonným či na základě plné moci¹². Dále také nemůže být závislá na souhlasu ze strany třetí osoby či povolení za strany orgánu. To je sice pravda, ale v rozsudku

---

⁸ Budoucí zůstavitel

⁹ Ottův slovník naučný. Dvacátý pátý díl, T - Tzschirner : ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. -- Praha : Argo, 2002. s. 284.

¹⁰ŠVESTKA, Jirí, ed. a DVOŘÁK, Jan, ed. *Občanské právo hmotné. 3. díl 4-6., Rodinné právo - Autorské a patentové právo - Dědické právo. 5.*, jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009.s. 303 a dále

¹¹ Uvádí se například, že v zemích Australského svazu dochází k dědění ze zákona jen v šesti až čtrnácti procentech případů vyřizování dědictví

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 21 Cdo 2968/2006

Nejvyššího soudu ČR¹³ z roku 1997 je řečeno, že „*Dědicem ze závěti, pořízené podle ustanovení § 476b obč. zák., může být i osoba, která na žádost zůstavitele tuto závěť sepsala.*“. Z toho tedy dovozují, že mohou být případy, kdy závěť nutně nemusí sepsat samotný zůstavitel, tak jak se v právnických knihách uvádí. Pokud záleží jen na zůstaviteli, aby určil nějakou osobu jako svého dědice, tak toto oprávnění nemůže přenášet na jiné osoby, které by v době nápadu dědictví určily osobu dědice nebo způsob rozvržení daného majetku mezi více osob.

Zřízení platné závěti zůstaviteli pochopitelně vůbec nebrání, aby s majetkem za svého života volně nakládal.

Protože se v případě závěti jedná o právní úkon, musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně, jinak je neplatný.¹⁴

Závěť jakožto jednostranný právní úkon může být zůstavitelem kdokoliv odvolána nebo zrušena.

Závěť je v anglickém právním systému definována soudy jako souhrn testamentárních úmyslů, které se projevují v písemné podobě a jsou řádně provedeny v souladu se zákonem.¹⁵ Takto byla závěť judikována v případě *Lemage vs. Goodban* v roce 1865. Jiná, tzv. Jarmanova definice¹⁶, říká, že závěť je nástroj, díky kterému člověk nakládá se svým majetkem pro případ smrti a v platnost vstoupí až po smrti zřizovatele. Tento nástroj, závěť, je ve své povaze změnitelný a odvolatelný po celý život zůstavitele. Domnívám se tedy, že závěť v pojetí anglického i českého práva je co do charakteristiky skoro totožná.

Definice v případě *Lemage* hovoří o tzv. závětních úmyslech, kde hlavním cílem je umožnit osobě, aby dávala pokyny, jakým způsobem mají být její záležitosti provedeny pro případ smrti.

Obsah závěti představuje zůstavitelovy úmysly a za předpokladu, že je zůstavitel zdrav po duševní stránce a dosáhl plnoletosti, tak anglické právo dovoluje uplatnit takovéto úmysly po zůstavitelově smrti.¹⁷

S odkazem na Jarmanovu definici závěť odráží skutečnost, že v anglickém právu není vykonatelná, pokud nebude vyjádřena v písemné podobě. Dále Jarmanova definice také naznačuje, že závěť je odvolatelná. To znamená, že se neprojevuje za života

---

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 2 Cdon 1883/96

¹⁴ Viz § 37 obč. z.

¹⁵ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 1

¹⁶ Byla schválena v případech *Re Berger* 1989 a *Baird vs. Baird* 1990

¹⁷ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 2

zůstavitele, ale jen po jeho smrti. Tím vznikají dalekosáhlé následky, zejména: zatímco je zůstavitel naživu, tak obsah jeho závěti je pouhé prohlášení jeho úmyslu určitým způsobem nakládat se svým majetkem, které ho k ničemu nezavazuje. Například pokud zůstavitel odkáže osobě B půdu, tak ji stejně může kdykoli v budoucnu prodat. Dále pak obmyslená osoba, která získá na základě závěti majetkový podíl, tak ho dostane až po zůstavitelově smrti. Pokud ale tato osoba zemře dříve než zůstavitel, dar se promlčí.¹⁸

Dále Jarmanova teorie také konstatuje, že závěť je odvolatelná během celého života zůstavitele. Zůstavitelova schopnost odvolat je natolik zásadní, že tuto schopnost neztrácí ani tam, kde ve své závěti prohlašuje, že je neodvolatelná, nebo uzavře dohodu o neodvolatelnosti.

Na závěr bych ráda shrnula hlavní charakteristiky závěti v anglickém právu. Mezi základní prvky závěti na prvním místě nesporně patří její písemná podoba. Závěť musí být řádně provedena a platí u ní možnost odvolatelnosti.

Výklad pojmu „závěť“ je až na několik drobností velmi podobný. Jinak ale mezi závěti naší a v anglickém právním systému panují určité rozdíly. Ráda bych se zmínila například o tom, že v anglickém právu je možná jen závěť allografní a podpis zřizovatele závěti může být nahrazen podpisem jiné osoby, jeho zástupce, pokud mu k tomu dá svolení. To v našem právu nejde, aby podpis pořizovatele byl někým jiným nahrazen, protože by to způsobilo neplatnost závěti.

3.2. Účel závěti

Základním účelem závěti je svobodné rozhodnutí zůstavitele pro případ smrti pořádit o svém majetku poslední vůli, a to pro předem rozmyšlené dědice.

Účel závěti je stejný jak v právním řádu České republiky, tak i v Anglii. Bez platné poslední vůle není člověk schopen nijak kontrolovat to, kdo zdědí jeho majetek po smrti. Jestliže tedy zemře bez zanechání poslední vůle, jeho majetek bude rozdělen na základě pravidel dědění ze zákona, kde existuje velká pravděpodobnost, že toto rozdělení nebude v souladu s jeho původními záměry. V některých případech může dokonce jeho dědictví připadnout koruně namísto těm, kterým mělo být ku prospěchu. Prostřednictvím vypracování platné poslední vůle zůstavitel může přesně určit, komu připadne jeho majetek, a uvědomit tak jeho milované o tom, že myslel i na jejich potřeby.¹⁹

---

¹⁸ Tamtéž, s. 3

¹⁹ *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011. s. 7

K tomu, aby závěť mohla být vykonána, musí být splněna skutečnost úmrtí pořizovatele testamentu. Jak říká § 460 obč. z.: „*Dědictví se nabyvá smrtí zůstavitele.*“ Smrt lidské osoby je tedy základním předpokladem pro dědění a také podmínkou pro vykonání závěti. Dědění je vyhrazeno právnímu nástupnictví jen u fyzických osob v případě smrti. U právnické osoby biologický zánik nepřichází v úvahu. Osud jejího majetku podléhá jinému právnímu režimu, v úvahu přicházejí právní předpisy o likvidaci právnické osoby²⁰.

Smrtí fyzické osoby dochází k zániku způsobilosti mít práva a povinnosti, tedy její právní subjektivity. Samozřejmě tato skutečnost musí být předepsaným způsobem prokázána. Bývá to odborným posudkem lékaře po prohlídce mrtvého, kdy se vystavuje list o prohlídce mrtvého, tzv. úmrtní list. Pokud nelze smrt prokázat předepsaným způsobem, tj. úmrtním listem, a přitom je jisté, že daná fyzická osoba již není naživu, tak lze zánik její způsobilosti k právním úkonům stanovit na domněnce v soudním řízení o prohlášení za mrtvého²¹.

K prohlášení dané osoby za mrtvou dojde ve dvou případech. První případ se použije tehdy, pokud jde o někoho, kdo se účastnil nějaké události, kterou nikdo nepřežil, např. pádu letadla, výbuchu budovy apod., a proto nelze provést zjištění smrti výše uvedeným předepsaným způsobem. Zde je řízení zkráceno tím, že rozsudku soudu o prohlášení za mrtvého nemusí předcházet vyhláška s výzvou, která by měla pomoci zjistit, že daná osoba je naživu. Druhým případem je její prohlášení za mrtvou za předpokladu, že je dlouhodobě nezvěstná. Vše samozřejmě záleží na tom, zda lze se zřetelem k okolnostem usoudit, že daná osoba, o které se vede řízení, již nežije. Pokud soud uzná, že jsou zde všechny předpoklady pro prohlášení nezvěstného za mrtvého, tak dané osobě ustanoví opatrovníka. Dále se vyvěšením vyhlášky či jiným stejně účinným způsobem vyzve nezvěstný, aby se do jednoho roku od zveřejnění vyhlášky s výzvou přihlásil, a to platí i pro každého člověka, který o dané osobě věděl. Poskytnout informace o nezvěstné osobě se musí v té samé lhůtě u soudu, nebo se informuje ustanovený opatrovník. Jinak po uplynutí této lhůty bude daná osoba prohlášena za mrtvou.

K oběma případům řízení je místně příslušný okresní či obvodní soud, který byl naposledy v ČR obecným soudem toho, kdo má být prohlášen za mrtvého²².

Úmrtí fyzické osoby či její prohlášení za mrtvou se zapisuje do knihy úmrtí dle zákona o matrikách²³.

---

²⁰ Např. § 70 až 75 obch. z.

²¹ Viz § 195 až 200 OSŘ, tzv. domnělá smrt a také § 7 odst.2 obč. z.

²² Viz § 88 písm. f) OSŘ

Zůstavitel v závěti zcela volně rozhoduje o veškerém majetku, který má ve vlastnictví. Z toho vyplývá závěr, že podmínkou k sepsání a tedy i vykonání závěti je vlastnictví určitého majetku. Zůstavitel tedy musí ve svém testamentu odkázat určitý majetek či dědictví.

Oba pojmy označují tutéž shodnou věc. Pánové Mikeš a Muzikář ve své knize pojem majetek vysvětlují tak, že *„Pod pojmem „majetek“ se rozumí v podstatě aktiva patřící určitému subjektu. Patří k němu všechna práva, jejichž směnná hodnota je penězi vyjádřitelná, tedy penězi vyjádřitelného obsahu, jakož i práva s peněžitým plněním.“* Stejně je pojem majetek chápán v obchodním zákoníku v § 6 odst. 1: *„Obchodním majetkem podnikatele, který je fyzickou osobou, se pro účely tohoto zákona rozumí majetek (věci, pohledávky a jiná práva a penězi ocnitelné jiné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikání.“*

Je rozdíl, zda se použije výraz majetek či jmění. O pojmu majetek jsem již hovořila výše. Naproti tomu výraz jmění označuje majetek, jehož protiváhou jsou závazky vážící se k tomuto majetku (pasiva)²⁴. Do pasiv se řadí také zůstavitelovy dluhy. Zde komentář tuto materii upřesňuje: *„Pro zařazení dluhu do pasiv dědictví je rozhodující, zda dluh v době úmrtí zůstavitele existoval; není významné, kdy se stal dluh splatným, tedy zda se stal splatným až po smrti zůstavitele. Do pasiv dědictví se zařadí též dluh budoucí, jestliže závazek v tomto směru vznikl za života zůstavitele, i když není jisté, zda skutečně vznikne.“*²⁵

Po zůstaviteli, který po sobě žádný majetek nezanechal, zemřel tedy naprosto bez majetku, nedochází k dědickému nástupnictví. Soud samozřejmě dědické řízení zahájí, ale pro nedostatek majetku bude celé řízení zastaveno. K tomu, aby soud již zahájené dědické řízení nezastavil, musí existovat nějaký, byť nepatrný majetek. Tento majetek musí dosahovat hodnoty minimálně např. 20 000Kč. Pokud jeho hodnota je nižší, tak je majetek vydán tomu, kdo vypravil zemřelé osobě pohřeb.

S dědictvím také souvisí i přechod dluhů, které jsou spojeny s dědictvím. Zde dědicové odpovídají za dluhy jen do výše nabytého dědictví, což je stanoveno v ustanovení § 470 obč. z. Pokud ale dluhy byly vázány na osobu zemřelé osoby, tak zanikají v okamžiku jeho smrti.

---

²³ Z.č. 301/2000 Sb., o matrikách

²⁴ MIKEŠ J., MUZIÁŘ L., Dědické právo v teorii a praxi, nakl. Leges, 2011, s. 15-16.

²⁵ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan. a kol. Občanský zákoník II. § 460–880. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 1232

Ve vztahu s přechodem dluhů na dědice je tato oblast chápána jako povinnost k úhradě dluhů. „Uvažujeme-li o přechodu dluhu na dědice, předpokládá to smrt člověka, existenci pozůstalostí dluhem zatížené a osobu dědice.“²⁶

K tomuto musím podotknout, že přechod dluhů na dědice je možný jen v případě, že dlužník, zemřelá osoba, je osobou fyzickou. „Pro zásadu, že na dědice nepřecházejí dluhy záležející v jeho ryze osobních poměrech, má klíčový význam § 579, podle něhož zaniká smrtí dlužníka dluh sestávající z povinnosti plnit osobně. To platí z moci subsidiarity občanského zákoníku (§ 1 odst.2 obč. zák., §1 odst.2 obch. zák.) i pro právo obchodní (ve vazbě na to poukážme na § 332 odst.1 obch. zák., dle něhož též v obchodním právu přichází v úvahu plnění závislé na osobních vlastnostech dlužníka).“²⁷ Jedná se například o povinnost zůstavitele platit výživné, které také zaniká jeho smrtí²⁸.

Z případu, že povinnost dlužníka jeho smrtí nezanikne, vyplývá, že „nemůže zaniknout ani zajištění pohledávky dlužníkovou věřitele, včetně zajištění zástavním právem“²⁹, tak jak to uvádí komentář k občanskému zákoníku z roku 2009.

I když zůstavitel po sobě zanechal jen dluhy, tak platí, že nepřechází na dědice, a to z důvodu, že dluhy nemohou zatěžovat někoho, kdo po zemřelém nenabyl žádný majetek.

Jak plyne z předešlých vět, nerozhoduje ani skutečnost, zda dluh je již dospělý, tedy splatný, a ani to, zda lze při zůstavitelově smrti dané plnění vyčíslit.³⁰

Pojmem „dluh“ rozumíme dlužníkovu povinnost splnit něco, k čemu je zavázán. Toto plnění se nevztahuje jen k penězům, ale také k jinému plnění, které spočívá v tom, že dlužník se něčeho vzdá, něco strpí nebo se například něčeho zdrží³¹. Dědictví zde v sobě zahrnuje jak aktiva, tak i pasiva. Do aktiv se započítává souhrn věcí, práv a jiných majetkových hodnot, které přecházejí na dědice. Naopak do pasiv řadíme přiměřené náklady, které jsou spojené s pohřbem, i když vznikly po zůstavitelově smrti,

---

²⁶ ELIÁŠ K.: *Přechod dluhu na dědice z hlediska občanského práva hmotného*, Právní forum 6/2005, s. 230-236

²⁷ ELIÁŠ K.: *Přechod dluhu na dědice z hlediska občanského práva hmotného*, Právní forum 6/2005, s. 230- 236

FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007 s. 387

²⁹ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání*, Praha 2009, s. 1419

³⁰ Opět článek ELIÁŠ K.: *Přechod dluhu na dědice z hlediska občanského práva hmotného*, Právní forum 6/2005, s. 230- 236

³¹ Dare, facere, omittere, pati

a samozřejmě nesmíme zapomenout na dluhy, které zanechal zůstavitel.³² Za dluhy a za náklady, které jsou spojené s pohřbem zůstavitele, které na dědice přešly zůstavitelovou smrtí, odpovídá jen do výše ceny nabytého dědictví.³³ Pokud se ale stane, že je více dědiců, tak za dluhy a náklady spojené s pohřbem zůstavitele odpovídají podle poměru toho, co nabyli z dědictví, k celému dědictví.³⁴

Samotný akt zůstavitelovy smrti je spouštěcím mechanismem k tomu, aby započalo běžet dědické řízení před soudem³⁵. Východiskem rozhodování, podle kterého se posuzuje výše pasiv a aktiv dědictví, je právní a skutkový stav, jaký zde je ke dni zůstavitelovy smrti.

Dluhy, které vznikly zůstaviteli a které měl samozřejmě povinnost plnit, jeho smrtí přejdou na dědice, nevyplývá-li z povahy dluhu něco jiného

Pokud se stane, že zůstavitel svůj majetek, který odkazuje v závěti, před smrtí předlužil, tak to zůstává i po jeho smrti a v tomto stavu přechází předlužené dědictví na dědice. Dle ustanovení § 471 obč. z. zde dědici mohou s věřiteli uzavřít dohodu o tom, že jim přenechají dědictví k úhradě dluhů. Tato dohoda je schválena soudem za předpokladu, že neodporuje zákonu nebo dobrým mravům³⁶. Dohoda musí být uzavřena všemi dědici a také všemi věřiteli za předpokladu, že své pohledávky řádně přihlásili, jedná se o tzv. konvokaci věřitelů³⁷. „Účelem konvokace věřitelů je vyjasnění okruhu osob, které uplatňují pohledávky vůči zůstaviteli, a ochrana dědiců (státu) vůči věřitelům, kteří se nepřihlásí“³⁸.

---

³² ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009*, s. 1419

³³ Viz § 470 odst.1 obč. z.

³⁴ Viz § 470 odst.2 obč. z.

³⁵ Myslí se okresní (obvodní) soud, který je místně příslušný dle místa zůstavitelova posledního trvalého pobytu

³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 24 Co 281/98: „Dohodu o přenechání předluženého dědictví věřitelům musí uzavírat na jedné straně všichni dědici zůstavitele a na druhé straně všichni věřitelé, jejichž pohledávky byly zařazeny do pasiv dědictví. Z dohody musí být zřejmé, co který z věřitelů takto z dědictví nabývá (které jednotlivé majetkové položky, popřípadě jaký spoluvlastnický podíl). Není-li v této dohodě uvedeno, co má který věřitel nabýt, je neurčitá a nemůže být soudem schválena.“

³⁷ =svolání

³⁸ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009*, s. 1422

Nic také nebrání tomu, aby se dědici dohodli na likvidaci dědictví³⁹. Pokud se dědici rozhodnou pro navrhnutí likvidace dědictví, tak návrh musí předložit soudu, který o tom rozhodne. Soud likvidaci navrhne, pokud nedošlo k dohodě o tom, že předlužené dědictví je předáno věřitelům k úhradě dluhů, nebo pokud to navrhne stát, kterému má dané dědictví připadnout jako odúmrť, dále pokud není možné peněžitý dluh zůstavitele úplně nebo jen částečně uhradit z peněz z dědictví a věřitel odmítl přijmout na úhradu své pohledávky věc z dědictví. Dědictví v tomto případě nemusí být předluženo.⁴⁰ Pokud jsou splněny zákonem dané předpoklady, tak je soud povinen návrhu na likvidaci dědictví vyhovět. Základním předpokladem pro to, aby byla nařízena likvidace dědictví, je jeho předluženost.

Návrh na likvidaci dědictví způsobí, že se všechn zůstavitelův majetek zpeněží. Zpeněžení majetku se provádí také u pohledávek, věcí a jiných majetkových práv, které by za jiných okolností nepodléhaly exekuci. Celý tento akt řídí soudní komisař.

Pokud likvidace majetku skončí pravomocným rozhodnutím, tak dědicům končí odpovědnost za dluhy, které zde zůstaly po zůstaviteli.

Samozřejmě za dědice ze závěti může být povolán také stát. V tomto případě bude mít stát postavení jako dědic a tedy smí dědictví odmítnout. Toto oprávnění ale nemá, pokud mu dědictví připadne jako odúmrť, tedy že dědictví nenabyl žádný z dědiců. Stát jako dědic nese také odpovědnost za zůstavitelovy dluhy. Pokud dědictví nabyt z odúmrti, tak v tomto směru má oproti dědicům tu výhodu, že stát zůstavitelovy dluhy platí penězi z dědictví. Není-li ale možné dluh splatit celý, tak stát může použít na zaplacení i věci, která jsou předmětem dědictví a zároveň svou hodnotou odpovídají výši dluhu⁴¹. Pokud dědic toto řešení odmítne a dědictví ještě nebylo pravomocně skončeno a zároveň dědictví státu připadá jako celek, tak i stát může navrhnout likvidaci majetku.

Dědic se v případě, že ho tak zůstavitel označí ve své závěti, může rozhodnout, zda dané dědictví přijme, či jej odmítne. Povoláný dědic se tedy nemusí nechat vpravit do postavení, o které on sám nestojí. Nelze mu upřít nezadatelné právo projevit svou svobodnou vůli a dát najevo, že je s uvedeným přechodem práv srozuměn, či nikoli. Každý dědic musí projevit vůli, zda dané dědictví přijímá, či odmítá. Je to jeho právo, ale současně i povinnost.

---

³⁹ § 175 t až 175 v OSŘ

⁴⁰ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009.* s. 1424

⁴¹ Tamtéž, s. 1427

Odmítnutí dědictví je jednostranný, výslovný a adresovaný projev vůle ať už fyzické nebo právnické osoby ve vztahu k zůstaviteli, spojený s nevratnými hmotněprávními účinky. Na základě těchto účinků ten, kdo dědictví odmítne ve vztahu k zůstaviteli, se nestane dědicem, i když by se jeho dědicem jinak stal. Odmítnutí dědictví je určeno soudem, popř. notáři jako soudnímu komisaři, u kterého se vede řízení o dědictví po daném zůstaviteli. Tento akt může být proveden ústním prohlášením u soudu, popř. notáře nebo písemným prohlášením, které se tomuto orgánu zašle. Zmocněnec může toto prohlášení učinit za dědice na základě zvláštní plné moci, která ho k tomuto výslovně opravňuje⁴². Za osobu, která je nezpůsobilá, může činit takové právní úkony její zástupce. V takovém případě se vyžaduje opatrovnické schválení tohoto úkonu rozsudkem soudu.

Povolání dědic má být vyrozuměn o svém dědickém nápadu a poučen o možnosti dědictví do jednoho měsíce od vyrozumění odmítnout, tak i o právních následcích odmítnutí nebo neodmítnutí dědictví. Toto vyrozumění má daný dědic dostat od soudu, popř. od notáře v rámci řízení o dědictví.

K odmítnutí dědictví musí dojít nejpozději v zákonné jednoměsíční lhůtě, jejíž běh počíná dnem, který následuje po vyrozumění o dědickém nápadu a o poučení o možnosti dědictví odmítnout. Tuto lhůtu lze prodloužit, ale musí se jednat o vážné důvody, jako např. jde-li o dědice v cizině. O její prodloužení musí být ale požádáno před jejím uplynutím. Po jejím skončení další prodloužení již možné není, a to právě s ohledem na hmotněprávní účinky spojené v zákoně s marným uplynutím stanovené lhůty.

Městský soud v Praze ve svém rozsudku konstatoval, že: „*Neučiní-li dědic, který byl vyrozuměn o svém dědickém právu, o možnosti odmítnout dědictví a o následcích tohoto odmítnutí, ve lhůtě podle § 464 obč. zák. žádné prohlášení, hledí se na něj po marném uplynutí lhůty stejně, jako by prohlásil, že dědictví neodmítá.*“⁴³.

Pokud se jedná o neznámého dědice nebo dědice neznámého pobytu, tak se použije ustanovení § 468 občanského zákoníku. Z tohoto ustanovení vyplývá, že se k takovému dědici nepřihlíží, pokud byl o svém dědickém právu vyrozuměn vyhláškou soudu, popř. notáře a pokud v určené lhůtě nedal o sobě vědět. S jeho nečinností se nespojují účinky neodmítnutí dědictví. Opatrovník, který je v takovém případě dědici ustanoven, tak nemůže za zastoupeného prohlášení o odmítnutí či neodmítnutí dědictví učinit. Jestliže

---

⁴² Ustanovení § 463 odst.2 obč. z. Nelze si tedy vystačit se všeobecnou plnou mocí, jaká se uděluje osobě, která poskytuje právní pomoc.

⁴³ Rozhodnutí Městského soudu v Praze, sp. zn. 24 Co 214/96

se k takovému dědici, který se na výzvu do stanovené doby neohlásil, při projednání dědictví nepřihlíží, nelze na něho pohlížet jako na účastníka řízení, ze kterého závěrečné rozhodnutí o potvrzení dědictví vzešlo. K neznámému dědici se může opět přihlížet jako k účastníkovi řízení, pokud se zjistí jeho místo pobytu, například když tento dědic podá odvolání proti rozhodnutí soudu a také sdělí svou novou adresu. Musí k tomu dojít ale dříve, než bude celé dědické řízení pravomocně rozhodnuto.⁴⁴

Právo odmítnout dědictví není převoditelné, ale přechází na dědice, který před uplynutím lhůty k odmítnutí dědictví zemřel.

Možnost dědictví odmítnout patří k osobním právům daného dědice. I když projev o odmítnutí či neodmítnutí dědictví se řadí mezi osobní práva dotčeného dědice, tak se na to nehledí v případě, když je povolán dědic úpadcem⁴⁵.

Dle ustanovení občanského zákoníku § 466: „*K odmítnutí dědictví nemůže dědic připojit výhrady nebo podmínky; rovněž nemůže odmítnout dědictví jen zčásti. Taková prohlášení nemají účinky odmítnutí dědictví.*“ Toto prohlášení musí být jednoznačné. Kdyby na toto ustanovení nebral ohled, tak by takové prohlášení nemělo účinky odmítnutí dědictví. Vycházelo by se tedy z toho, že dědictví neodmítl.

K tomu, aby povolán dědic mohl využít možnosti odmítnutí dědictví, je zapotřebí, aby se nedopustil ničeho, co by mohlo být projevem byť i mlčky učiněným o tom, že dědictví nechce odmítnout, např. že by začal jezdit autem ihned po otcově smrti. Zde by se uplatnil § 465 obč. z., kde je stanoveno, že: „*Dědic nemůže odmítnout dědictví, který svým počínáním dal najevo, že dědictví nechce odmítnout.*“ V opačném případě by jeho prohlášení o odmítnutí dědictví nemohla být přiznána účinnost.

Za počínání, kterým dal povolán dědic najevo, že dědictví nechce odmítnout, lze považovat nakládání s majetkem, který je předmětem dědění. K tomuto majetku se daný dědic chová jako vlastník nebo je z jeho jednání nepochybné, že se chystá jako dědic vstoupit do zůstavitelových práv a povinností, nebo že vystupuje jako osoba, které svědčí dědické právo po zůstaviteli.⁴⁶

Je třeba odlišit mezi jednáním, kde dědic např. ze zůstavitelova majetku platí jeho dluhy, čímž tedy dědictví přijal, a jednáním, při kterém jde o ochranu zanechaného majetku, o odvrácení hrozící újmy např. zpeněžením věcí podléhajících rychlé zkáze.

Pokud je dědictví právně účinným způsobem odmítnuto, tak se má za to, že k nápadu dědictví původně povolaným dědicem nedošlo. V takovém případě je k dědění povolán

⁴⁴ Rozhodnutí Krajského soudu v Brně, sp. zn. 18 Co 121/99

⁴⁵ Dle ustanovení § 244 až 267 z. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

⁴⁶ Čerpáno z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 21 Cdo 1351/2000

ten, kdo by jako dědic přicházel v úvahu, kdyby se původní dědic nápadu dědictví nedožil. I tento následný dědic nabývá dědictví dnem smrti zůstavitele. Na uvolněné místo po odmítnutím dědici ze závěti nastoupí náhradní dědic, pokud je v závěti na tuto záměnu pamatováno. V opačném případě by na uvolněné místo po dědici ze závěti nastoupil dědic ze zákona.

V Anglii je také neméně důležitá možnost určení a jmenování správce pozůstalosti a určení osoby, která bude zastávat funkci zákonného zástupce nezletilých potomků v případě, že jsou tito zanecháni bez přeživšího rodiče. Zůstavitelova poslední vůle také může být využita pro vyjádření přání týkajících se způsobu jeho pohřbu či kremace. Vyhotovení poslední vůle vyhotoviteli navíc také dává možnost snížit finanční závazky ve formě dědické daně.⁴⁷ Tento aspekt je zvláště důležitý v případě, je-li vaše jmění a majetek mimořádně objemné.

Zákonný zástupce je osoba, kterou jmenujete za účelem zastávání místa rodiče za zůstavitele, a této osobě je tak svěřena zodpovědnost péče o vaše potomky a pravomoc činit rozhodnutí týkající se těchto potomků (tzn. rodičovská odpovědnost). Zákonní zástupci jsou často jmenováni na základě porozumění, že v případě úmrtí rodičů budou osobně dohlížet nad jejich dětmi. Tato podmínka ovšem není požadavkem nutným pro funkci zákonného zástupce, neboť jeho úlohou je rozhodovat o tom, kde tito potomci budou žít, s kým budou žít, jakou školu budou navštěvovat a podobně.⁴⁸

Myslím si, že vzhledem k následkům, jaké mohou nastat s přijutím dědictví pro dědice, je potřebné nechat si prověřit, zda s případným přijutím dědictví či majetku nejsou spojeny i dluhy zůstavitele, které nezanikají smrtí pořizovatele. Dále je dobré mít na mysli při samotném sepisování závěti otázku, zda majetek, který chcete ustanovit předmětem dědictví, nebude zatížen, či dokonce přetížen dluhy nebo zda je ve vlastnictví alespoň majetek nemalé hodnoty, pro který nebude zastaveno dědické řízení právě pro nedostatek majetku. Pokud jsou odpovědi na předešlé otázky kladné, tak již nic nebrání sepsání závěti. Zde ale nastává opět překážka, a sice jaký typ závěti zvolit. O různých možnostech pojednávám v dalších kapitolách.

---

⁴⁷ Tzv. inheritance tax (IHT) = je to daň, kterou je pozůstalost zatížena, vztahuje se na veškerý majetek, který je v zůstavitelově držení v okamžiku smrti.

⁴⁸ *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011. s. 10

4) Druhy závětí

Pro platnost závěti jako takové zákon vyžaduje písemnou podobu. Proti právní úpravě z roku 1964 se změnil typy závětí. K původním dvěma typům, jak napsat závěť, tj. vlastnoručně a formou notářského zápisu, tak od 1. 1. 1992 přibyly další dva typy závětí, a to závěť napsaná jinak než vlastní rukou a závěť osoby, která nemůže číst nebo psát⁴⁹. Od tohoto roku také bylo novinkou, že bylo možno závětí zřídit nadaci.

Závěť může zřídit jen jedna osoba. Pokud by závěť zřídilo lidí více, tak by byla neplatná.⁵⁰ Ustanovení § 476 odst. 2 uvádí, že v každé závěti musí být uveden den, měsíc a rok, kdy byla závěť podepsána, jinak je neplatná.

Naše současná právní úprava rozlišuje mezi třemi druhy závětí. Řadíme mezi ně závěť vlastnoruční, závěť za účasti svědků a závěť ve formě notářského zápisu. Allografní závěť lze rozdělit ještě podle toho, zda musí být současně přítomni dva svědci nebo současně přítomni tři svědci, což se vyžaduje u osob, které neumí číst nebo psát. Tyto typy závětí můžeme ještě rozlišit na závěť soukromou, kdy k jejímu pořízení nemusí být přítomna úřední osoba, a závěť úřední ve formě notářského zápisu⁵¹.

V anglické právní úpravě je právně zakotvena shodně s českou úpravou allografní závěť se svědky. Oproti českému dědickému právu má však Anglie i jiné druhy závětí, které se od obecných závětí, podobné jako u nás, liší ve značných ohledech. Patří mezi ně například výsadní závěť, oboustranná závěť nebo závěť podmíněná. Stručně se o nich zmíním v následujících řádcích, protože nejdou přiřadit k českým typům závětí jako jejich ekvivalenty.

Jak již bylo řečeno, závěť se zhotovuje v písemné formě pod sankcí neplatnosti a musí být řádně vykonatelná. Tento požadavek se ale u výsadní závěti nevyžaduje za nutný. Tyto testamenty jsou učiněny z vůle členů ozbrojených sil, kam řadíme vojenskou službu nebo námořníky na moři.⁵²

U oboustranné neboli vzájemné závěti jde o vůle, které vypracovaly dvě osoby, a to na základě dohody mezi nimi, že pro případ smrti se jejich majetek převede takovým způsobem, jaký si v poslední vůli stanovily.

Vzájemné vůle jsou zhotovovány za stejných či podobných podmínek, kdy každá ze stran se vzdala svého majetku nejdříve vůči jiné osobě a poté vůči stejné osobě.

---

⁴⁹ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 74

⁵⁰ Viz § 476 odst.3 obč. z.

⁵¹ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 101

⁵² *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 4

Takovou vůli využívají nejčastěji manželé, aby se zajistilo, že pokud oba zemřou, tak jejich majetek přejde na totožné osoby, které si určili.

Významnou charakteristikou běžných závětí je, že se stávají účinnými, jakmile zůstavitel zemře. Je ale třeba zdůraznit, že zůstavitelova vůle je podmíněna výskytem či plněním nějaké události či požadavku.⁵³

4.1. Závěť psaná vlastní rukou = holografní v právním řádu České republiky a Anglie

Holografní závěť je obecně považována za velmi jednoduchý druh závěti. Pod sankcí neplatnosti zde musí být zachována písemná forma. Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení konstatuje, že: „*Holografní závěť je platným právním úkonem jen tehdy, byl-li v ní uvedený den, měsíc a rok, kdy byla podepsána, napsán vlastní rukou zůstavitele.*“⁵⁴ To znamená, že pokud někdo jakkoli zůstaviteli při sepisování závěti pomůže a ovlivní tím charakteristické znaky jeho rukopisu, způsobí tím neplatnost daného dokumentu⁵⁵.

Co se týče data, tak se tím myslí uvedení dne, měsíce a roku, jak to konstatuje ve svém usnesení Nejvyšší soud ČR. Datum se musí vztahovat ke dni podpisu závěti, a ne ke dni sepsání závěti, pokud se oba dny neshodují.⁵⁶ Protože jinak by to způsobilo neplatnost závěti.

Samozřejmě, že tuto formu závěti může zřizovat jen ten, kdo umí psát. Tím zákon klade důraz na to, aby celou závěť napsal zůstavitel vlastní rukou, sleduje kromě jiného zjištění její pravosti.⁵⁷

Při sepisování vlastnoruční závěti je v podstatě, jedno na jaký materiál a čím se bude daná závěť sepisovat. Obvykle se závěť zřizuje na papír pomocí tužky, ale není vyloučeno, aby závěť byla například vyškrábána na zeď nebo vyryta do kmene stromu, i toto se považuje za platnou závěť.

Jak jsem již na začátku této kapitoly uvedla, holografní závěť patří mezi nejjednodušší druhy závětí. Bohužel i zde, pokud se nedodrží předepsané náležitosti, je daná závěť neplatná. Jelikož se jedná a sepsání závěti vlastní rukou bez přítomnosti dalších osob, tak po smrti zřizovatele nikdo nemusí vědět, že nějakou závěť zřizovatel

⁵³ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 4 - 7

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 21 Cdo 586/98

⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 21 Cdo 1744/2007

⁵⁶ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3.rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007.343 s. Vysokoškolské učebnice. s. 319

⁵⁷ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 102

sepsal, pokud se jí dědicům nepovede najít. Dále také zřizovatel může v závěti něco zanedbat a zamýšlená závěť bude neplatná. Na druhé straně, i když se závěť zničí např. při požáru a vědělo se o ní, že existuje, tak taková závěť je platná. Zde záleží na tom, jak se dokáže, že existovala, například může existovat záznam o sepsání na kameře.

Anglické právo holografní závěť ve své úpravě výslovně neupravuje. V ustanovení § 9 WA je však zmínka o tom, že rukou psaná závěť může být napsána inkoustem i tužkou a zůstavitel musí závěť podepsat. Ale nabízí se zde možnost, aby závěť podepsala i jiná osoba za zůstavitelovy přítomnosti a dle jeho pokynů. Toto bylo zmíněno např. v případě *In Goods of Clarke* z roku 1839.⁵⁸

Jsou-li části závěti psané jak inkoustem, tak tužkou a vyvstane-li rozpor mezi těmito částmi, existuje domněnka, že části psané tužkou mají spíše poradní a doporučující charakter, a to bez úmyslu sepsat závěť⁵⁹. Závěť může být napsána na jakémkoliv podkladu. V případě *Hodson vs. Barnes* (1926) byla uznána za platnou i závěť, která byla napsaná na prázdné skořápce od vejce.

Aby závěť byla platná, musí splňovat dva základní požadavky. Za první musí splňovat náležitosti uvedené v ustanovení § 9 Wills Act⁶⁰ a za druhé, zůstavitel musí být mentálně způsobilý k tomu, aby mohl zřídít závěť.⁶¹ Z faktu, že závěť nemusí být zcela nezbytně podepsána jen rukou zůstavitele a ani zákon se o ní nikde nezmiňuje, dovozují závěr, že se v Anglii holografní závěť nevyskytuje.

4.1.1. Vlastnoručnost u holografní závěti v právním řádu České republiky

Aby holografní závěť byla platná, je nezbytné, aby byla podepsána vlastní rukou zůstavitele. Daný podpis se musí umístit pod text, protože ho prostorově uzavírá⁶². Objeví-li se za podpisem ještě nějaký text, tak na něj bude pohlíženo jako na neplatný obsah závěti.

---

⁵⁸ *In the Goods of Clarke* 1839: „Zůstavitel nemusí závěť podepsat osobně, ale stačí, že ji podepíše jeho zástupce, za předpokladu, že zástupce závěť podepíše v přítomnosti a dle pokynů zůstavitele.“ (volný překlad) Dostupné z [www. http://www.ipc.nsw.gov.au/lrc.nsf/pages/R47CHP2](http://www.ipc.nsw.gov.au/lrc.nsf/pages/R47CHP2) (cit. 7. 10. 2011)

⁵⁹ Viz případ : *In the Goods of Adams* (1872)

⁶⁰ Dostupný z [www: http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/ID/freeside/00_96489_01](http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/ID/freeside/00_96489_01) (cit. 7.10.2011)

⁶¹ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 15

⁶² PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3.rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 319

Za podpis se považuje vlastnoruční uvedení plného jména a příjmení. To způsobuje jeho platnost. Zákon připouští také podepsání jen příjmením nebo příjmením a zkratkou rodného jména, jen pokud z obsahu závěti vyplývá, kdo je jejím zřizovatelem. Zřizovatel se může podepsat také pseudonymem za podmínky, že je pod ním veřejně znám a užívá ho.

Vlastnoručně závěť může být podepsána i jinou částí těla než rukou, pokud tak člověk obvykle píše. Problém ale nastává, je-li závěť napsána nedominantní rukou. Zde se pak porovnává s jinými podpisy. Taková situace může nastat, pokud si například zřizovatel závěti zlomí ruku. Judikatura zde dovodila, že: „Závěť je vlastnoručně sepsána i v případě, že byla sepsána nedominantní rukou zůstavitele.“⁶³

4.2. Závěť sepsaná jinak než vlastní rukou zůstavitele = allografní v právním řádu České republiky a Anglie

Tento druh závěti v našem občanském zákoníku nebyl vždy. Skoro na 30 let z něj vymizel a zpátky se do něj vrátil až v roce 1991.

Allografní závěti se v dnešním občanském zákoníku věnují ustanovení § 476b až 476c. Což si myslím, že je dosti stručné a tento typ závěti by si zasloužil větší pozornost.

Pro tento typ závěti je charakteristické to, že pro něj není rozhodující, jakým způsobem ji zřizovatel zhotovil. Není zde tedy vyžadováno, aby závěť byla napsána vlastní rukou zřizovatele, ale může být napsána nějakou jinou osobou např. v počítači nebo na psacím stroji. Tato závěť se řadí mezi soukromé závěti, protože se zde nevyžaduje spolupůsobení úřední osoby nebo notáře.⁶⁴

Ustanovení § 476b obč. z. říká, že: „Závěť, kterou nenapsal zůstavitel vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsat a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli.“

Zde se dostáváme k rozlišení dvou forem allografní závěti, a to formy obecné a formy zvláštní. V následujících několika odstavcích se budu nejprve věnovat formě obecné a následně přejdu na formu zvláštní.

Allografní závěť v právním řádu Anglie je dle mého názoru velmi dominantní.⁶⁵ Jak říká Wills Act ve svém ustanovení § 4, tak zůstavitel je povinen svou poslední vůli podepsat. Ale existuje i možnost, aby závěť podepsaly jiné osoby za zůstavitelovy

⁶³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 1975/2001

⁶⁴ MIKEŠ, Jiří a MUŽIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 104

⁶⁵ Vzor závěti v Anglii viz příloha č. 1

přítomnosti, což je velká odlišnost od českého dědického práva. V Anglii je možné učinit allografní závěť před dvěma a více svědky a za určitých podmínek je možné, aby sepsaly svou poslední vůli také osoby nesvéprávné, slepé a negramotné.

4.2.1. Allografní závěť se dvěma svědky

Jak jsem již výše citovala ustanovení § 476b obč. z., skutečnost, že se jedná o závěť zřizovatele, potvrzuje zůstavitel svým prohlášením, a to před dvěma současně přítomnými svědky⁶⁶. A tito svědci se musí na závěť podepsat. Ke svému podpisu by měli připojit i datum, kdy závěť podepsali. Také je dobré, pokud se k podpisu připojí označení „svědek“ a také jeho identifikační údaje, ale v současné době se již na tom netrvá. Nicméně se tím předejde v budoucnu nepříjemnostem, protože nejsou seznámeni s obsahem závěti. Podpisy svědků se musí vyskytovat na závěti, například pod jejím textem nebo na její zadní straně.⁶⁷

V neposlední řadě důležitou náležitostí allografní závěti je datum. Datum, tj. den, měsíc a rok, kdy byla závěť podepsána, musí být uvedeno v textu závěti takovým způsobem, aby text závěti tvořil logický celek. Datum podpisu závěti v listině o ověření pravosti podpisu zůstavitele nemůže nahradit chybějící datum v textu závěti nebo opravit datum v textu závěti, které není datem, kdy byla závěť skutečně podepsána, a to ani v případě, že ověřovací doložka je vyznačena přímo na listině obsahující závěť.⁶⁸

Občanský zákoník v ustanovení § 476 odst. 2. říká, že musí být uveden den, měsíc a rok, kdy byla závěť podepsána, aby mohla být platná. Proto podpisem dle tohoto ustanovení se rozumí ten podpis, který listině dává právní účinky, což v případě allografní závěti jsou podpisy svědků. Ze závětní listiny musí být také patrné datum, kdy byla podepsána svědky, a to pod sankcí neplatnosti.⁶⁹

Zůstavitel musí před dvěma současně přítomnými svědky výslovně projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Požadavek výslovnosti je splněn, když zřizovatel dá najevo určitým způsobem, který nevzbuzuje pochybnost, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Musí to učinit jedním či více slovy, nepostačuje jen pouhé pokývání hlavou. *„Je totiž nezbytné, aby ten, kdo byl povolán jako svědek a kdo má z tohoto důvodu allografní závěť podepsat, neměl žádné pochybnosti – bez zřetele na skutečný*

⁶⁶ FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 363

⁶⁷ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 320

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004

BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 80

*obsah listiny a případné svědkovy vlastní poznatky a názory o obsahu listiny nebo na to, zda byl seznámen s obsahem závěti – o tom, že zůstavitel v listině uvedl poslední vůli (tedy že jde o závěť), a aby svědek z projevu zůstavitele nepochybně věděl, že zůstavitel v závěti skutečně vyjadřuje svoji poslední vůli (tedy že jde o jeho závěť a že ji činí svobodně a vážně).*⁷⁰ Tento akt je vyžadován pod sankcí neplatnosti.

Výslovný projev zůstavitele před dvěma přítomnými svědky, že závěť obsahuje jeho poslední vůli, tak může být udělán jak před podepsáním listiny zůstavitelem, tak i po jejím podepsání zůstavitelem, ale vždy v souvislosti s podepsáním listiny jejími svědky a dříve, než tito svědci listinu podepíší.⁷¹

Allografní závěť může být sepsána v libovolném jazyce, kterému zřizovatel závěti rozumí. U tohoto typu závěti svědci nemusí znát obsah závěti a ani obsah poslední vůle. Svými vlastnoručními podpisy jen stvrzují, že daný dokument obsahuje poslední vůli zůstavitele.

Závěť napsaná jinak než vlastní rukou zůstavitele nemusí být sepsána před svědky, nezpůsobuje to její neplatnost. K vlastnímu sepsání listiny může dojít např. o několik týdnů dříve, než zůstavitel prohlásí před svědky, že listina obsahuje jeho poslední vůli. To samé platí i pro zřizovatelův podpis. Platí zde pravidlo, že zůstavitel musí závěť podepsat nejpozději v den, kdy před dvěma současně přítomnými svědky prohlašuje, že listina obsahuje jeho poslední vůli.

Samozřejmě u allografní závěti může být jako dědic povolána také právnická osoba. V tomto ohledu Nejvyšší soud se svým rozsudku judikoval, že pokud je povolána allografní závěti jako dědic právnická osoba, tak nezpůsobilým svědkem závěti jsou fyzické osoby, které mají buď oprávnění jednat za tuto právnickou osobu, nebo jsou jejími členy, společníky nebo zaměstnanci, v případě, že by újmu, kterou by právnická osoba povoláním k dědění utrpěla, důvodně pociťovaly jako újmu vlastní.⁷²

U této formy závěti není na překážku v ustanovení dědice skutečnost, že dědic sám působil jako pisatel závěti.

Allografní závěť v právní úpravě Anglie vyžaduje ke splnění všech formálních požadavků podpisy přítomných svědků. Tak to nařizuje ustanovení 4 Wills Act. Podle tohoto ustanovení bude závěť platná, pokud na konci bude podepsána zůstavitelem nebo jinou osobou, která tak učiní zůstavitelovým jménem, a pokud bere na vědomí podpis

⁷⁰ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009*, s. 1450

⁷¹ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 106

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 21 Cdo 530/2001

v přítomnosti dvou a více svědků, kteří závěť potvrdí současně. Ani zhotovitel, ani žádný ze svědků by neměl opouštět místnost, dokud není poslední vůle jak podepsaná, tak dosvědčená, přičemž by všichni přítomní aktéři měli na vlastní oči vidět akt podepisování se jeden druhého.⁷³ Zůstavitel musí závěť podepsat nebo oznámit její podepsání dvěma současně přítomným svědkům.

Tzv. oznámení o podepsání závěti znamená, že pokud nejsou při podpisu závěti přítomni svědci, tak zůstavitel o jejím podepsání musí dané svědky informovat. Takové oznámení je platné jen za situace, že svědci mohli vidět nebo viděli zůstavitelův podpis na závěti.

Oznámení o podepsání závěti je nejčastěji učiněno slovy. Zůstavitel např. předvede závěť, která nese jeho podpis, jenž prohlásí za svůj. Ale oznámením o podepsání poslední vůle mohou být rovněž různá gesta, jak judikoval anglický soud v případech *In the Goods of Davies* z roku 1850 nebo *In the Goods of Ouston* z roku 1862. Soudy zašly ve skutečnosti až tak daleko, že akceptují, když k oznámení dojde tak, že zůstavitel umístí svou závěť s viditelným podpisem před svědky a požádá je o jejich podpisy, i když ani gestem, ani slovy nespecifikuje, že podpis na závěti je jeho.⁷⁴

Dle toho, co WA uvádí ve svých člancích, můžeme dosuzovat, že allografní závěť anglické právo zná, i když ji tak nenazývá. Pro provedení platné závěti je vždy třeba přítomnost dvou a více svědků, což uvádí i v ustanovení 4⁷⁵.

4.2.2. Allografní závěť se třemi svědky v právním řádu České republiky a Anglie

I v případě tohoto typu závěti došlo nejprve v roce 1964 k jeho odstranění z občanského zákoníku. Následně v roce 1991 byl do kodexu opět včleněn. Od roku 1964 až do roku 1991 mohly tedy osoby, které nemohly číst nebo psát, zřídit závěť jen formou notářského zápisu. U tohoto zápisu museli být přítomni kromě notáře ještě dva

---

⁷³ *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011. s. 17

⁷⁴ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 21

⁷⁵ Originální znění § 4 WA: „*A will is not valid unless:(a) at its end it is signed by the testator or signed in the testator's name by some other person in the testator's presence and by the testator's direction,(b) the testator makes or acknowledges the signature in the presence of 2 or more attesting witnesses present at the same time, and (c) 2 or more of the attesting witnesses subscribe the will in the presence of the testator.*“

svědci, kteří byli přítomni jak při projevu poslední vůle, tak i při předčítání zápisu poslední vůle zůstavitele a jeho schválení zůstavitelem.⁷⁶

Současná úprava občanského zákoníku opět dovoluje osobám, které nemohou číst nebo psát, aby si zřídily závěť i bez součinnosti notáře. Tento druh závěti náleží i osobám, jejichž porucha je jen přechodná.

V anglickém právním řádu mohou Allografní závěť pořídít osoby, které jsou slepé, negramotné nebo dokonce i nesvéprávné, což je odchylka od české právní úpravy.

Tam, kde nesvéprávný zůstavitel pořizuje závěť, kterou mu připravila další osoba, soudy požadují důkaz o tom, že věděl o závěti nebo že schvaloval její obsah. Důkaz o znalosti a schválení je také požadován v případě, že zůstavitel je slepý či negramotný. Tento požadavek je obvykle uspokojen zahrnutím doložky o účasti, která deklaruje, že slepý či negramotný zůstavitel podepsal závěť potom, co mu byla přečtena v přítomnosti svědků, a bylo zřejmé, že obsahu porozuměl a schválil ho.⁷⁷ Bohužel, zákon se více nezmiňuje o tom, kolik svědků je třeba k sepsání takovéto závěti. Ale z interpretace zákona Wills Act dovozují, že k sepsání poslední vůle u negramotných, slepých či nesvéprávných mohou být klidně i tři svědci, jako to je v současné české právní úpravě. Domnívám se tak na základě znění ustanovení 4 WA, kde se říká, že závěť potvrzují dva a více svědků současně přítomných.

Allografní závěť v právním řádu České republiky se třemi svědky je třetí z typů soukromých závětí a najdeme ji upravenou v občanském zákoníku v ustanovení § 476c. Tento typ závěti se řadí mezi zvláštní formu allografní závěti. Tento typ závěti je jednou z možností, jak mohou lidé, kteří neumí číst nebo psát, sepsat závěť. Tou druhou možností je notářský zápis.

Nejvyšší soud judikoval, že: „Jen *takový zůstavitel, jemuž zdravotní nebo jiná překážka objektivně znemožňuje číst nebo psát, může platně pořídít závěť ve smyslu ustanovení § 476c obč. zák. (§ 40 odst. 1 obč. zák.).*“⁷⁸

Při trvalé nebo přechodné neschopnosti zůstavitele není možné, aby pisatelem závěti byl on sám.⁷⁹ Zde tedy přichází na řadu někdo jiný, kdo může závěť sepsat. Aby nezáleželo jen na uvážení samotného pisatele, jak zaznamená zůstavitelovy myšlenky do závěti a jeho poslední vůli, tak občanský zákoník v ustanovení § 476c vyžaduje, aby byla listina po napsání přečtena jinou osobou, která se nazývá předčítatelem. Pokud je

⁷⁶ FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 365

⁷⁷ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 35

⁷⁸ Rozsudek NS ČR sp. zn. 21 Cdo 2203/2006

⁷⁹ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 106

situace, kdy zůstavitel neumí jen psát, je možné, aby zůstavitel byl i předčitatelem závěti. Stane-li se, že zůstavitel současně neumí číst a psát, tak předčitatelem musí být osoba, která je rozdílná od osoby zůstavitele.

Platí zásada, že pisatel a předčítatel musí být dvě různé osoby. Také není vyloučeno, aby pisatel a předčítatel byli zároveň svědci, v tom případě se na ně kladou stejné nároky, jako jsou kladeny na svědky u závěti allografní. Pisatel ale zároveň nesmí být předčítatel.⁸⁰

Při sepisování tohoto druhu allografní závěti musí být přítomni tři současně přítomní svědci. Před těmito svědky je projevena zůstavitelova poslední vůle a současně je zachycena do listiny. Z toho vyplývá, že znají obsah závěti, na rozdíl od allografní závěti se dvěma svědky, kde nic znát nemusejí. Zůstavitel musí před nimi potvrdit po přečtení, že listina obsahuje jeho poslední vůli.⁸¹

„Při pořízení allografní závěti postupem podle § 476c obč. zák. je nezbytné, aby všichni tři svědkové úkonu závěti, včetně pisatele a předčitatele, nejsou-li též svědky, byli současně a nepřetržitě přítomni při celém úkonu pořizování závěti, tedy při prohlášení zůstavitele o tom, jaká je jeho poslední vůle, při sepisu listiny, při jejím přečtení, při tom, když zůstavitel potvrdí, že listina obsahuje jeho pravou vůli, a při podpisu svědků.“⁸² To vyplývá z omezené povahy zůstavitele při pořizování takovéto závěti.

Při pořizování tohoto druhu závěti musí být uveden důvod, z jakého je tato závěť pořizována a proč zůstavitel nemůže sepsat vlastnoruční nebo allografní závěť. Podle § 476c odst. 2 obč. z. musí listina obsahovat tvrzení, že zůstavitel nemůže číst nebo psát, kdo listinu napsal a kdo nahlas přečetl a jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že listina obsahuje jeho pravou vůli.

Také se může stát, že osoba, která nemůže číst nebo psát, je neslyšící. Zde dle zákona platí to, že taková osoba musí vyhovovat náležitostem uvedených v ustanoveních § 476d odst. 4 a 5 obč. z.⁸³

---

⁸⁰ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání*, Praha 2009. s. 1451

⁸¹ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 320

⁸² Rozsudek NS ČR sp. zn. 30 Cdo 164/2004

⁸³ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 320

4.2.3. „Svěddek“ u allografní závěti

„Svědkiem ve smyslu ustanovení 476b o. z. je jen taková osoba, která je touto funkcí předem pověřena a je s tímto pověřením srozuměna; není tedy tímto svědkem při pořizování závěti ten, kdo byl tomuto úkonu jen náhodně přítomen.“⁸⁴ Tak bylo judikováno označení svědka pro závěť psanou jinak než vlastní rukou zůstavitelem se dvěma svědky.

Dále u tohoto typu allografní závěti není s vystupováním osob svědků ze zákona spojena povinnost mlčenlivosti.⁸⁵ Také jak jsem již předestřela v kapitole o allografní závěti se dvěma svědky, v tomto případě svědci nemusí být seznámeni s obsahem poslední vůle zůstavitele.

Ustanovení, které se věnuje obecně svědkům je § 476e obč. z. Toto ustanovení přináší negativní výčet těch, kteří nemohou být svědky u allografní závěti se dvěma svědky. Tento výčet je kogentní.

Toto ustanovení ale dopadá také na allografní závěť se třemi svědky. Zde nemohou jako svědci působit ty osoby, které nemají způsobilost k právním úkonům, dále pak osoby nevidomé, neslyšící, němé, ty, jež neznají jazyk, ve kterém se projev vůle činí, a osoby, které mají podle závěti dědit.

V souvislosti s nevidomou osobou, která nemůže působit, jako svědek, judikoval Nejvyšší soud, kdo to vlastně nevidomá osoba je: „Osobou nevidomou“ ve smyslu ustanovení § 476e obč. zák. se rozumí osoba, již zrakové postižení (nekompenzovatelné technickými či jinými pomůckami) zcela znemožňuje, popřípadě podstatně snižuje možnost v celém rozsahu vnímat okolnosti pořizení závěti, o nichž má svědčit.“⁸⁶ Tím, myslím, přesně vymezil důvody, proč svědkem být nemůže.

Dále ustanovení občanského zákoníku § 476f říká, že ani závěti povolány, ani zákonný dědic a osoby jim blízké nemohou při pořizování závěti působit jako úřední osoby, svědci, pisatelé, tlumočníci nebo předčitatelé. Tento paragraf má své uplatnění jen ve vztahu zřízení závěti, kde zůstavitel nemůže číst nebo psát.⁸⁷

Také se může někdy přihodit, že jeden ze svědků (pisatel, předčítatel) u allografní závěti ve smyslu § 476c obč. z. nemusí splňovat podmínky, které jsou vymezené

---

⁸⁴ Usnesení NS ČR sp. zn. 2 Cdon 988/96

⁸⁵ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 106

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 2567/2004

⁸⁷ KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA Jiří a DVOŘÁK Jan. *Občanské právo hmotné 3. 4. aktualizované vydání*. Praha: Aspí, a. s., 2007. s. 305

ustanoveními § 476e a § 476f obč. z. ve vztahu k některému z více dědiců povolaných k dědění touto závětí. Závěť se pak stane neplatnou, ale jen v té části, která se týká tohoto dědice (§ 41 obč. z.)⁸⁸

Svědci hrají poměrně důležitou roli u allografní závěti se třemi svědky, protože zde závěť podepisují jen svědci. Z povahy věci tuto závěť zůstavitel nepodepisuje. Pokud pisatel nebo předčítatel nejsou zároveň svědky, tak na závětní listině být podepsáni nemusí. Lze říci, že na svědky jsou kladeny stejné požadavky, jaké jsou požadovány na svědcích u allografní závěti.

V anglické právní úpravě je pro zajištění platnosti poslední vůle důležité mít řádné svědky. Je třeba mít dva nebo více svědků, kteří jsou starší 18 let. Samozřejmě není dobré mít svědky, kteří jsou naopak velmi staří, protože by mohla vyvstat otázka týkající se platnosti závěti. Svědkem nemůže být slepý člověk, ani budoucí dědicové, ani manželé dědiců.⁸⁹

Je velmi důležité, aby svědkové vaší poslední vůle nebyli ani dědici z dané vůle, ani partneři či manželé těchto dědiců. Jestliže dědic ze závěti či jeho/její manžel figuruje jako svědek u podpisu dané závěti, ztrácí tím nárok na jemu odkázaný podíl z pozůstalosti, ale poslední vůle zůstává i tak platná.⁹⁰

4.3. Závěť psaná formou notářského zápisu v právních řádech České republiky a Anglie

Tento typ závěti je obsažen v platném občanském zákoníku již od jeho vzniku v roce 1964.⁹¹ Mezi roky 1964 až 1991 byla závěť formou notářského zápisu přípustná jen pro osoby dle ustanovení § 476c občanského zákoníku. Novinkou od roku 1992 se stalo to, že závěť formou notářského zápisu mohly pořídit též osoby starší 15 let a osoby, kterým ještě nebylo 18 let, pokud tedy nedosáhly způsobilosti k právním úkonům uzavřením manželství. Od roku 1998⁹² je závěť formou notářského zápisu přístupná také v případě, že chce zůstavitel zřídit závěti nadaci nebo nadační fond.⁹³

Závěť formou notářského zápisu má podobu veřejné listiny. „*Veřejná listina, o jejíž správnosti nevzešly v řízení pochybnosti, může být zbavena své důkazní síly jen tím, že*

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 1765/2004

⁸⁹ *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011 s. 17

⁹⁰ *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011. s. 17

⁹¹ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 82

⁹² §3 odst.1,3 z. č. 227/1997 Sb. O nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

⁹³ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 82

*účastník tvrdí skutečnosti a nabídne důkazy, jimiž bude prokázána nepravdivost obsahu listiny, tj. „bude-li prokázán opak““.*⁹⁴ Povaha notářského zápisu jako veřejné listiny podává důkaz o osobě pořizovatele, o době, kdy byla závěť zřízena, dále také o tom, co podle pokynů zřizovatele bylo včleněno do jejího obsahu. Pokud dojde k sepsání dané závěti, tak notář má povinnost tuto skutečnost oznámit Notářské komoře ČR, která vede Centrální evidenci závětí.⁹⁵ Závěť formou notářského zápisu je notář povinen uložit ve své kanceláři pod uzávěrou. Opis daného notářského zápisu je notář oprávněn vydat jen zřizovateli nebo také jeho zmocněnci, který se musí prokázat plnou mocí s úředně ověřeným podpisem.⁹⁶

Povahu veřejné listiny má v návrhu nového občanského zákoníku mít také dědická smlouva, kde v ustanovení § 1441 odst. 2 je výslovně napsáno, že vyžaduje formu veřejné listiny. V dalších ustanoveních je napsáno, že dědickou smlouvu může uzavřít zletilý zůstavitel, který je plně svéprávný, tuto smlouvu může také uzavřít zůstavitel, který je ve svéprávnosti omezen, ale dědickou smlouvu uzavřít smí a závazek z ní může změnit se souhlasem opatrovníka.

Ustanovení § 476d odst. 2 občanského zákoníku říká, že nezletilí, kteří dovršili 15. rok věku, mohou projevit poslední vůli jen formou notářského zápisu. Nezletilá osoba nemá ještě plnou způsobilost k právním úkonům. Ve většině případů, kdy k právnímu úkonu není nezletilý způsobilý, za něj jedná jeho zákonný zástupce. Což v první řadě jsou jeho rodiče⁹⁷, mají-li plnou způsobilost k právním úkonům a nebyla-li jim omezena rodičovská práva nebo jich nebyli zbaveni. Zákonný zástupce ale ne vždy může za nezletilého dělat všechny právní úkony neomezeně.⁹⁸ Zákonný zástupce za nezletilého nemůže například jednat, pokud by to znamenalo střet zájmů s nezletilou osobou.

Pokud nastane situace, že nezletilý starší 15 let, který nemá plnou způsobilost k právním úkonům, chce sepsat závěť notářským zápisem, může tak jednat bez svého zákonného zástupce. Pánové Mikeš a Muzikář k tomu ve své knize dodávají, že taková osoba může naložit se svým majetkem pro případ smrti. Zde bych se trochu pozastavila,

---

⁹⁴ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009*, s. 1452

⁹⁵ FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 367

⁹⁶ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 320

⁹⁷ § 36 z. č. 94/1963 Sb., o rodině

⁹⁸ BEZOUŠKA P.: *Nezletilý a závěť notářským zápisem*, Právní rádce 4/2005, s. 19- 21

protože netuším, jaký majetek může osoba vlastnit, je-li jí pouhých 15 let. Myslím si, že by v zákoně mělo být více rozebráno, zda se tím myslí majetek movitý nebo nemovitý.

K takovému právnímu úkonu není zapotřebí ani schválení ze strany soudu.⁹⁹ Je na samotném notáři, aby posoudil, zda daná osoba je k právnímu úkonu, sepsání závěti, způsobilá, či nikoliv.

Další možností, kdy je povoleno sepsat závěť formou notářského zápisu, je případ, kdy má být zřízena nadace. Pokud se tedy zůstavitel rozhodne zřídit nadaci nebo nadační fond závětí formou notářského podpisu, tak pod sankcí neplatnosti musí splnit dané podmínky v ustanovení § 3 odst. 3 zákona o nadacích a nadačních fondech. V závěti musí být určen název nadace nebo nadačního fondu, vymezen účel, pro který se zřizuje, dále určena výše majetkového vkladu¹⁰⁰, v neposlední řadě musí být stanovena pravidla pro omezení nákladů nadace nebo nadačního fondu. Zůstavitel je také povinen určit osobu, která jmenuje první členy orgánů nadace nebo nadačního fondu, popřípadě revizora, pokud nejsou již jmenováni v závěti.

„Forma notářského zápisu pro závěť o zřízení nadace má oporu v ustanovení § 477 odst. 2 o. z. ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 zák. č. 227/1997 Sb.“¹⁰¹

Při pořizování závěti formou notářského zápisu je také možné přibrat svědky. Zde se tím myslí svědci totožnosti, nebo svědci úkonu.

Svědka totožnosti je možno přibrat případech, kdy to stanoví notářský řád: *„Nezná-li notář účastníky, svědky úkonů, důvěrníky nebo tlumočníky osobně, musí mu být jejich totožnost prokázána platným úředním průkazem nebo potvrzena dvěma svědky totožnosti; nezná-li notář tyto svědky osobně, musí mu být jejich totožnost prokázána platným úředním průkazem.“¹⁰²*

Svědka úkonu může notář přibrat v případech, kdy zřizovatel závěti nemůže číst nebo psát. V takovém případě lze notářský zápis provést jen za účasti dvou svědků úkonu.¹⁰³ Dle ustanovení § 65 odst. 1 notářského řádu tak tito svědci musí být přítomni při tom, když se zřizovatel vyslovuje o tom, co má být do notářského zápisu včleněno, dále při předčítání notářského zápisu a jeho schválení zřizovatelem závěti. Na závěr tohoto právního úkonu svědci úkonu vlastnoručně daný notářský zápis podepíší.

⁹⁹ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 110

¹⁰⁰ Dle § 3 odst.4 z. č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech: Celková hodnota nadačního jmění nesmí být nižší než 500 000 Kč a po dobu trvání nadace se nesmí snížit pod tuto hodnotu.

¹⁰¹ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 111

¹⁰² Ustanovení § 64 z. č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

¹⁰³ § 65 odst. 1. notářského řádu

„Svědky totožnosti a svědky úkonu nemohou být osoby, které nejsou plně způsobilé k právním úkonům, nebo osoby, které nemohou číst nebo psát. Dále jimi nemohou být osoby blízké¹⁰⁴ účastníkům a osoby, které jsou na věci zúčastněny, a pracovníci notáře, který notářský zápis sepisuje.“¹⁰⁵

Anglické právo závěť formou notářského zápisu nezná. Podle zákona Wills Act z roku 1837 jedinou formu závěti, kterou tento zákon ve svém ustanovení připouští, je závěť zhotovená za přítomnosti dvou a více svědků, tak jak to říká ustanovení 4 WA¹⁰⁶. Je sice možné, aby notář u sepisování závěti byl, ale bude zde konfigurovat jen v pozici jednoho ze svědků, který tuto závěť sepsal. Tím docházím k závěru, že závěť pořizena notářem není v Anglii jako samostatná forma závěti upravena.

4.3.1 Náležitosti notářského zápisu v právním řádu České republiky

Pořízení závěti formou notářského zápisu je mimo ustanovení § 476d občanského zákoníku upraveno také ještě v notářském řádu, a to v ustanoveních § 62n.

Ze závěti v první řadě musí být patrné, že zřizovatel projevuje svou vůli nakládat se svým majetkem pro případ své smrti.¹⁰⁷ Dále také z obsahové stránky závěti musí být zřejmé, koho zřizovatel závěti ustanovuje svým dědicem. Při více dědicích ze závěti z ní musí být jasné, jaké podíly nebo práva každému z dědiců mají připadnout.¹⁰⁸

Hlavní obsah náležitostí, které se nemají být opomenuty v závěti notářským zápisem, najdeme v ustanovení § 63 NotŘ.: *„Notářský zápis musí tedy obsahovat: a) místo, den, měsíc a rok úkonu, b) jméno a příjmení notáře a jeho sídlo, c) jméno, příjmení, bydliště a rodné číslo, není-li, datum narození účastníků a jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočnicků, d) prohlášení účastníků, že jsou způsobilí k právním úkonům, e) údaj, jak byla ověřena totožnost účastníků, svědků, důvěrníků a tlumočnicků, f) obsah úkonu, g) údaj o tom, že byl zápis po přečtení účastníky schválen, h) podpisy účastníků nebo jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočnicků, i) otisk úředního razítka notáře a jeho podpis.“*

---

¹⁰⁴ § 116 obč. z.

¹⁰⁵ § 44 notářského řádu

¹⁰⁶ Dostupné z www: http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/ID/freeside/00_96489_01

¹⁰⁷ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 319-320

¹⁰⁸ KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA Jiří a DVOŘÁK Jan. *Občanské právo hmotné* 3. 4. aktualizované vydání. Praha: Aspi, a. s., 2007. s. 306

Zřizovatel může ve své závěti také ustanovit náhradního dědice. Děje se tak pro případ, že by osoba ustanovená jako dědic na prvním místě dědictví nenabyla, například proto, že zemře dříve než zřizovatel závěti.

Pokud u závěti formou notářského zápisu chybí některé náležitosti, které vyjmenovává notářský řád v ustanovení § 63, daný dokument nemůžeme považovat za notářský zápis. Nejvyšší soud v tomto případě judikoval, že: *„Chybějí-li u písemnosti sepsované státním notářstvím formou notářského zápisu takové náležitosti, bez nichž by nebylo možno rozeznat formu notářského zápisu, účastníky nebo další osoby zúčastněné na úkonu, nebo takové náležitosti, které jsou nezbytnou náležitostí notářského zápisu (např. potvrzení o tom, že zápis byl po přečtení účastníky schválen), nelze tuto písemnost považovat za notářský zápis, a tedy za veřejnou listinu ve smyslu ustanovení § 90 odst. 3 not. ř.“*¹⁰⁹

Obsahem závěti také nemohou být podmínky, které by omezovaly dědice ve volné dispozici se zděděným majetkem. Takové podmínky by sice nezneplatnily závěť, ale na druhou stranu by neměly žádné právní účinky.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ Rozsudek NS ČR sp. zn. 4 Cz 34/76

¹¹⁰ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 321

5) Náležitosti platně pořízené závěti

Právo pořizovat o svém majetku pro případ smrti závěť je jednou z forem realizace vlastnického práva.¹¹¹

Závěť, jak jsem ji popisovala již na začátku mé diplomové práce, je jednostranný projev, který činí zůstavitel. Samotnou závěť musí zůstavitel udělat jen on sám. Nepřipadá v úvahu, aby byl zůstavitel při projevu vůle zastoupen někým jiným.

K tomu, aby daný dokument byl platný, musí dle zákona obsahovat různé náležitosti. Náležitosti závěti lze roztřídit na: náležitosti osoby pořizovatele, náležitosti svobodně pořízené vůle a projevu, obsahové náležitosti závěti. V této kapitole bych chtěla pojednat o tom, do jaké míry se liší náležitosti závěti u nás, v České republice, a v Anglii.

5.1. Náležitosti osoby pořizovatele v právních řádech České republiky a Anglie

Zřízení platné závěti jeho pořizovateli vůbec nebrání, aby se svým majetkem za svého života pořizoval tak, jak on bude chtít.

Způsobilost pořídit nebo také zrušit závěť musí existovat již v době pořizování tohoto dokumentu, protože pokud by se způsobilost ztratila později, nemělo by to již vliv na platnost tohoto právního úkonu.

V první řadě závěť v České republice může sepsat taková osoba, která je zcela způsobilá k právním úkonům.

Z toho vyplývá, že platnou závěť může pořídit jen osoba zletilá, což je ta, která dovršila 18. rok života.¹¹² Tato osoba nesmí být také zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo v ní být omezena.¹¹³ Také se může stát, že zletilosti může dosáhnout i taková osoba, která je starší 16 let, a to tak, že s přivolením soudu uzavře manželství před tím, než dosáhne 18. roku života. Takto nabytou zletilost osoba neztrácí ani za předpokladu, že dané manželství zaniklo, nebo bylo prohlášeno za neplatné.¹¹⁴

Na druhou stranu zde trochu nesouhlasím s tím, že osoba, která má omezenou způsobilost nebo je zbavena způsobilosti k právním úkonům, nemůže sepsat platnou

---

¹¹¹ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 317

¹¹² Viz § 8 odst. 2 obč. z.

¹¹³ KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA Jiří a DVOŘÁK Jan. *Občanské právo hmotné 3. 4. aktualizované vydání*. Praha: Aspi, a. s., 2007. s. 304

¹¹⁴ § 8 odst. 2, věta druhá, obč. z.

závěť. Samozřejmě považují za správné, aby daná osoba nemohla nakládat např. s mnohamilionovým majetkem. Proč by ale osoba, která je zbavena způsobilosti nebo má jen omezenou způsobilost, nemohla sepsat závěť například ohledně knížek, které vlastní a chtěla by je odkázat své vnučce? V tomto směru musím nesouhlasit s dnešním právním výkladem.

Od roku 1991 byla do občanského zákoníku včleněna možnost, že poslední vůli může projevít také osoba, která je starší 15 let, formou notářského zápisu, a to pod sankcí neplatnosti.¹¹⁵ Tato možnost je obsažena v ustanovení § 476d odst. 2 obč. z. Při tomto úkonu nevystupuje zde zákonný zástupce nezletilce. Pokud se jedná o věk pořizovatele dané závěti, tak rozhodujícím pro platnost závěti je stav v době, kdy závěť byla pořízena¹¹⁶.

V anglické právní úpravě dědického práva dle ustanovení § 7 Wills Act je závěť neplatná, pokud ji pořídí osoba mladší 19 let. Platnosti nabývá jen za předpokladu, že v době tvorby daný člověk byl ženatý, nebo se jedná o osoby, které vykonávají aktivní vojenskou či námořní službu.¹¹⁷ Osoby nezletilé (tedy osoby pod hranicí 18 let věku) obecně nemohou vypracovat poslední vůli, neboť jsou z hlediska zákona považovány za nezpůsobilé. (Kromě Severního Irska, kde je povoleno vypracovat poslední vůli nezletilým osobám ve svazku manželském a nezletilým osobám, které již alespoň jednou v minulosti tento svazek uzavřely).¹¹⁸

Osoby, které vykonávají aktivní vojenskou či námořní službu na moři, mají odlišně upraven věk, kdy mohou pořizovat závěť. Tyto osoby mohou pořídít závěť, i když jsou mladší 18 let. Tito lidé mohou dle ustanovení § 11 The Wills (Soldiers and Mariners) zhotovovat privilegovanou závěť.

K tomu, aby zůstavitel mohl sepsat závěť, musí splňovat ten požadavek, že musí být mentálně způsobilý k sepsání tohoto dokumentu. Závěť je tedy platná jen v případě, že zůstavitel má k dispozici potřebnou testamentární způsobilost, a to v době, kdy zhotovuje daný dokument. Z toho tedy vyvozují, že pokud zůstavitel ztratí právní způsobilost až poté, kdy se píše závěť se všemi jejími potřebnými náležitostmi, nezpochybňuje to její platnost, protože rozhodná je jen doba sepisování závěti a to zůstavitel měl plnou způsobilost k sepsání závěti. V době sepisování listiny musí být tedy zůstavitel zdrav po duševní stránce a zletilý.

¹¹⁵ FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 359

¹¹⁶ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 65

¹¹⁷ Dostupné z [www: http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/ID/freeside/00_96489_01](http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/ID/freeside/00_96489_01)

¹¹⁸ *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011. s. 8

Při studování anglické dědické úpravy mě zaujal případ *Banks vs. Goodfellow*, ve kterém je požadavek být duševně zdrav splněn za předpokladu, že zůstavitel chápe povahu a účinek zhotovení závěti, dále chápe rozsah majetku, který je předmětem závěti, a v neposlední řadě musí znát ty osoby, které nabývají jeho majetek. Asi nejdůležitějším požadavkem je, že zůstavitel nesmí trpět žádnou duševní chorobou mysli nebo duševní poruchou, která by narušovala jeho úsudek.¹¹⁹ Kritéria, která jsou stanovena v tomto případě, shrnul pan Hannen P, který uvedl v případě *Banks vs. Goodfellow*, že mentální zdraví se skládá ze dvou životně důležitých součástí - porozumění zdraví a zdravé paměti.¹²⁰ Porozuměním zdraví se má na mysli to, že zůstavitel musí být schopen pochopit, co dělá, když sepisuje svou vůli, a zdravou paměť vyjadřuje povědomí o tom, že zůstavitel má přehled o rozsahu svého majetku a také o povaze majetku, který má být předmětem závěti.¹²¹

V souvislosti s náležitostmi osoby zůstavitele se v Anglii mluví také o tzv. důkazu způsobilosti. To znamená, že se strana, která se snaží zjistit pravost závěti, musí dokazovat, že zůstavitel měl potřebnou duševní způsobilost. Tam, kde je k dispozici přímý důkaz o zůstavitelově duševním stavu, se problém rozhoduje na základě tohoto důkazu. Pokud ovšem takový důkaz k dispozici není, tak soud vezme v potaz dva předpoklady a to „rozum“, kdy vůle se jeví jako rozumná na první pohled a předpokládá se zůstavitelova mentální vyspělost při pořizování. Důkazní břemeno leží na straně, která tuto platnost zpochybňuje¹²². A druhým předpokladem je tzv. „pokračování duševního stavu“, kdy je zde důkaz o tom, že zůstavitel měl plně v pořádku svůj duševní stav těsně předtím, než sepsal závěť, a je tu tedy předpoklad k tomu, že měl zdravou mysl, když danou listinu vykonával¹²³.

Také se může stát, že zůstavitel byl sice mentálně zdrav, ale i přesto bude závěť neplatná, pokud se zdá, že zůstavitel neznal a neschválil její obsah.¹²⁴ Taková možnost je obzvlášť výrazná tam, kde zůstavitel vykonává vůli, která je pro něj připravována jinou osobou.

Samozřejmě i zletilá osoba, která pořídí závěť v českém právním řádu, může způsobit fakt, že daná listina je neplatná. Překážkou platnosti mohou být fakta, že nejde

---

¹¹⁹ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 28

¹²⁰ Tamtéž, s. 29

¹²¹ Bylo to judikováno v případech *Waters vs. Waters* (1848) a *Re Beany* (1978)

¹²² Judikováno v případech *Wellesley vs. Vere* z roku 1841 a *Symes vs. Green* z roku 1859

¹²³ Judikováno v případě *Chambers and Yatman vs. Queen's Proctor* z r roku 1840

¹²⁴ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 32

pochopit zamýšlený význam nebo smysl závěti a také v neposlední řadě její účel. To může nastat za situace, je-li daná osoba stížena duševní poruchou, a to i v případě přechodného stavu, který je vyvolán třeba užíváním drog, omamných látek či požíváním alkoholu. „*Duševní porucha, která činí pořizovatele neschopným ke zřízení či zrušení závěti, je již sama o sobě překážkou platnosti tohoto právního úkonu, aniž by taková osoba musela být soudním výrokem zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo v této způsobilosti omezena.*“¹²⁵ Toto potvrzuje i ustanovení občanského zákoníku § 10 v odstavci 1, které říká, že způsobilou zřít závěť není ta osoba, která pro duševní poruchu, jež není jen přechodného rázu, je zbavena soudem způsobilosti k právním úkonům.

Pokud se ale stane, že nějakou závěť pořídí osoba, která má omezenou způsobilost k právním úkonům, tak je třeba, aby se taková závěť posuzovala dle obsahu a rozsahu omezení, o kterém rozhodl soud ve svém rozhodnutí.

5.2. Náležitosti vůle pořizovatele v právních řádech České republiky a Anglie

Jak již bylo řečeno dříve, závěť je jednostranný projev vůle a musí je učinit jen sám zůstavitel. Není zde tudíž přípustné, aby se zůstavitel při tomto projevu vůle dal zastupovat někým dalším. Zůstavitel musí tento projev vůle provést ze své svobodné vůle¹²⁶. Tento svobodný projev vůle je jednou z podmínek podmiňujících platnost právního úkonu, a tedy i závěti. „*Svobodná vůle zůstavitele není narušena, pokud je zůstavitel jinou osobou přemlouván k sepsání závěti určitým způsobem nebo pokud požádá třetí osobu o radu, jakým způsobem má být závěť sepsána, jestliže se v konečné fázi rozhodne sám.*“¹²⁷ Toto je možné, ale je potřeba, jak se napsáno v závěru, aby se v konečné fázi zůstavitel rozhodl sám, tedy dle svého uvážení, dle své svobodné vůle.

V opačném případě, pokud by byl k sepsání závěti přinucen násilím, ať již fyzickým (vis absoluta) či psychickým, bezprávnou výhrůzkou (vis compulsiva), tak nebude splněna danost svobodné vůle, což způsobí neplatnost dokumentu. „*Vůle pořizovatele*

---

¹²⁵ KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA Jiří a DVOŘÁK Jan. *Občanské právo hmotné* 3. 4. aktualizované vydání. Praha: Aspi, a. s., 2007. s. 304

¹²⁶ FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 359

¹²⁷ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 73

*musí být dále svobodná a vážná...*¹²⁸ Za neplatnou závěť se považuje i taková, která nebyla pořízena vážně, myslí se tím například závěť sepsaná jako vtip.

U závěti jde také o to, aby k ní došlo s úmyslem zřizovatele povolat v ní daného člověka jako svého dědice - *aminus testandi causa*¹²⁹.

I když jsem v dostupné anglické literatuře nenašla nic, co by se výslovně týkalo náležitostí vůle zůstavitele, i přesto se domnívám, že v anglickém dědickém právu, stejně jako v českém dědickém právu, zůstavitel musí provést projev vůle sám, a to svobodně. Z toho vyplývá, že se nesmí nechat zastoupit další osobou. Za faktory, které zbavují zůstavitele svobodné vůle, jsou považovány podvod, donucení či nátlak a také nepatřičné ovlivňování. Podvodem se rozumí takové jednání, kde zůstavitel je podvodně přinucen k tomu, aby nakládal se svým majetkem konkrétním způsobem podle vůle někoho jiného. Jako příklad uvádím případ *Wilkinson vs. Joughlin* z roku 1866, kde zůstavitel zhotovil závěť ve prospěch osoby, která ho napálila tím, že si ho vzala, i když již provdaná byla.¹³⁰ Donucení a nepatřičné ovlivňování přichází v úvahu tam, kde zůstavitel byl donucen, byl tedy na něj vyvíjen nátlak, aby zhotovil určitým způsobem za použití nebo hrozby násilí závěť. V tomto případě se ruší ta část poslední vůle, kterou byl donucen zhotovit.

Neplatnost závěti ale může také vyvolat omyl, pokud by zůstavitel bez tohoto omylu závěť nezřídil vůbec nebo by závěť měla jiný obsah.¹³¹ Tím se má na mysli například, pokud by zůstavitel v domnění, že jeho manželka zemřela, zhotovil závěť v tom smyslu, že jelikož je jeho žena mrtvá a nemá další žijící dědice, tak svůj majetek odkazuje svému sousedu Tomáši Vomáčkovi. Projev vůle musí být také srozumitelný. *„Srozumitelností je myšlena srozumitelnost absolutní, to znamená, že pokud existuje někdo, kdo je schopen obsah poslední vůle určit, není považována za neplatnou (např. zůstavitel sepíše závěť v klínovém písmu)”*¹³²

Kvůli tomu, že k posuzování platnosti závěti může dojít v době, kdy zřizovatel listiny je již mrtvý a tedy nemůže sám odpovědět na otázku, zda vůbec došlo k omylu z jeho strany, je nutné věnovat pozornost vlastnímu obsahu závěti.

---

¹²⁸ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 318

¹²⁹ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 67

¹³⁰ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 35

¹³¹ FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 359

¹³² BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 74

Od omylu, který hraničí s vážností vůle, je nutno odlišit nesprávnost, která spočívá v tom, že například zřizovatel uvede jako dědice svého jediného vnuka, ale neidentifikuje ho příjmením. Zde zmýlená v osobním údaji povolání dědice není omylem takového rázu, kvůli kterému by ustanovení dědice mohlo být neplatným, pokud z příbuzenského vztahu mezi zřizovatelem a stanoveným dědicem vyplývá, koho měl zřizovatel na mysli.¹³³

Za neplatnou závěť lze považovat i takovou, ve které není určen ani jeden dědic, tudíž daný dokument nesplňuje parametry, jež jsou potřebné pro platnou závěť. Z toho tedy vyplývá, že v každé závěti musí být stanoven dědic či dědicové. Toto tvrzení je zakotveno v občanském zákoníku ustanovení § 477.

5.3. Náležitosti projevu vůle a obsahové náležitosti v právních řádech České republiky a Anglie

Platnost závěti z hlediska určitosti a srozumitelnosti projevu vůle budeme posuzovat s ohledem na obsah. V obsahu závěti musí být v první řadě ustanoven okruh dědiců, aby se vůbec mohlo jednat o závěť. „*Podstatnou obsahovou náležitostí závěti je ustanovení dědice, případně i náhradního dědice pro případ, že dědic povolaný k dědění na prvním místě dědictví nenabude (zpravidla proto, že zemře dříve než zůstavitel).*“¹³⁴ Tak tomu je i v anglické právní úpravě, kde zůstavitel si musí v první řadě rozmyslet, komu bude jeho majetek rozdělen. Konkrétním osobám tak může odkázat specifickou část majetku, anebo určité peněžité částky.¹³⁵

Obecně zřizovatel tím, že ustanoví někoho dědicem, určí, kdo jej vystřídá v případě smrti jako nositele práv a povinností k zanechanému majetku.¹³⁶ V české právní úpravě ustanovení § 477 obč. z. mimo jiné praví, že zůstavitel v závěti ustanoví dědice. Z tohoto vyplývá, že dědic může být jen jeden nebo i více a že mohou být určení s uvedením nebo bez uvedení jejich podílů. Pokud podíly nejsou určeny, tak platí, že jsou stejné. Pod pojmem „podíl“ rozumíme „...*spoluúčast na právech a povinnostech spojených se zanechaným majetkem v rozsahu vyjádřeném zlomkem (1/2 1/3 aj.).*“¹³⁷

¹³³ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 69

¹³⁴ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání*, Praha 2009, s. 1456

¹³⁵ *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011. s. 9

¹³⁶ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 69

¹³⁷ Tamtéž

S požadavkem určitosti závěti se u stanovení osob dědice vyžaduje, aby byly náležitým způsobem označeny. V případě fyzické osoby jménem a příjmením, bydlištěm, popřípadě rodným číslem a u osoby právnické jejím názvem, který je totožný s názvem, pod kterým je uvedena v daném rejstříku, dále pak sídlem a identifikačním číslem. U fyzických osob není na škodu, když se místo jména uvede označení např. „dcera“, „bratr“, pokud se v tomto příbuzenském vztahu nevyskytuje více osob. Pokud zůstavitel má více sester, bude stačit označení „sestra Eva“.

Nutným předpokladem k dědění je institut způsobilého dědice. V tomto institutu rozeznáváme dva druhy způsobilosti, a to absolutní způsobilost a relativní způsobilost.

Absolutní způsobilost je postavena na objektivních skutečnostech a jejich dopad se může týkat každého. Dědicem, fyzickou osobou, se tudíž může stát jen ten, kdo se dožil okamžiku smrti zůstavitele. Z toho jasně vyplývá, že ten, kdo zemřel před zůstavitelem, již logicky po něm nemůže nic dědit. Jde vlastně o to, aby ten, kdo se má stát dědicem, v době smrti zůstavitele musí být způsobilý mít práva a povinnosti¹³⁸. Zde už nezáleží na tom, zda taková osoba je způsobilá práva a povinnosti vlastními úkony nabývat.

U právnické osoby závisí dědická způsobilost na momentu vzniku její právní subjektivity. K tomu dochází dnem, kdy daná obchodní společnost byla zapsána do obchodního rejstříku¹³⁹.

Dědicem ze závěti může být i osoba, která v době, kdy se závěť sepisuje, nemá právní subjektivitu. Takovou osobou mohou být i zůstavitelovy děti, které byly v okamžiku smrti zůstavitele již počaty, ale ještě se nenarodili. Tito dosud nenarození potomci, nasciturus, mají podmíněnou právní subjektivitu, a to tím, že vše závisí na tom, zda se narodí živí, či nikoliv.¹⁴⁰ Za předpokladu, že se narodí živí, tak je můžeme považovat za fyzickou osobu, která má způsobilost mít práva a povinnosti¹⁴¹. Nasciturus musí být počat nejpozději v době smrti zůstavitele, aby následně mohl mít způsobilost k právům a povinnostem a mohl být považován za dědice. Podobně se takto postupuje i u právní subjektivity nadace. K jejímu vzniku má dojít teprve předepsaným způsobem dle závěti¹⁴².

---

¹³⁸ Tj. právní subjektivita

¹³⁹ § 62, odst.1 obch. z.

¹⁴⁰ § 7 odst.1, obč. z. věta druhá: „*Tuto způsobilost má i počaté dítě, narodí-li se živé.*“

¹⁴¹ Ustanovení § 7 obč. z.

¹⁴² Viz § 477, odst.2 obč. z. : „*Zůstavitel může závěti zřídit nadaci nebo nadační fond.*“ Nebo také v ustanovení §3 odst.1, z. č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech

V každé závěti by osoba dědice měla vždy být označena takovým způsobem, aby nebyla zaměnitelná s jinou další osobou. Pokud tedy nestačí označení jménem a příjmením, je nezbytné uvést nějaký dodatek, který ji odliší od ostatních, např. místem bydliště.

Podobný názor dovodil i Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku, kdy řekl, že „*Jestliže zůstavitel ustanoví ve své závěti dědici svého majetku "synovce, neteře a sestry", pak je jednoznačně určitelné, kdo jimi byli v době smrti zůstavitele a že závětními dědici zůstavitele jsou všichni, tj. jeho sestry, synovci a neteře ve vlastním příbuzenském vztahu.*“¹⁴³

Občanský zákoník výslovně neuvádí, jak má být v závěti vyjádřeno ustanovení někoho dědicem. Z toho ale vyplývá, že musí jít o takové označení, které bude splňovat předpoklady pro určení obmyšlené osoby. Pokud zůstavitel označí jako své dědice synovce nebo neteře, tak se zřetelem k příbuzenským vztahům lze dovodit, že zůstavitel měl na mysli své synovce nebo neteře k okamžiku své smrti.

Tím, že se v závěti neurčí okruh dědiců, může být závěť neplatná pro neurčitost, ale jen za takové podmínky, pokud není možné dovodit, kdo se má stát dědicem zůstavitele.

5.3.1. Obsahové náležitosti závěti

Co se týče formální stránky, tak ustanovení občanského zákoníku mají kogentní povahu. Nedodržení předepsaných náležitostí způsobuje neplatnost závěti. Náš současný občanský zákoník připouští pouze písemnou formu závěti.¹⁴⁴ Z tohoto hlediska rozlišujeme tři typy závětí, a to holografní závěť, allografní závěť a závěť formou notářského zápisu.

*„K náležitostem, které musí pod sankcí neplatnosti každá závěť obsahovat, patří též uvedení dne, měsíce a roku, kdy byla podepsána“*¹⁴⁵

V anglickém dědickém právu je v zákonu Wills Act v ustanovení § 3 řečeno, že: *„Závěť je platná jen tehdy, pokud je v písemné podobě.“*¹⁴⁶ Tento požadavek zůstal nezměněn od roku 1837.

---

¹⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 4 Cz 8/90

¹⁴⁴ Ustanovení § 476 obč. z.

¹⁴⁵ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009.* s. 1442

¹⁴⁶ Volný překlad původního textu: A will is valid only if it is in writing., dostupné z www:

http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/ID/freeside/00_96489_01

(cit. dne 16.10.2011)

I když je podle WA v anglickém právu vyžadována písemná forma právního úkonu, tak není třeba, aby závěť byla napsána v nějaké zvláštní formě, nebo dokonce za použití odborného právníckého názvosloví, na což poukazuje soudce Lord Buckley v případě *Re Berger*¹⁴⁷. Judikoval zde, že jednoduchý dokument zhotovený doma, který bude tvořen běžnými výrazy, tak bude tvořit platnou závěť a jednoduše zde bude napsáno: „Odkazuji vše matce“, a také neexistuje pravidlo, že závěť musí být napsána anglicky.

5.3.1.1. Datum v závěti v právních řádech České republiky a Anglie

Datum je formální, ale ne obsahovou náležitostí závěti. Z toho tedy vyplývá, že není potřeba, aby datum bylo až na konci závěti. Také nemusí být kryto podpisem, vlastně může být umístěno libovolně na dokumentu. Pokud ale datum na závěti chybí zcela, je závěť neplatná, což je ustanoveno i v ustanovení § 476 odst. 2 občanského zákoníku. Datum se musí vztahovat ke dni podpisu závěti, ale už nemusí ke dni sepisu závěti, pokud se například oba dny neshodují.¹⁴⁸ Není ale dovozováno, že datum v závěti musí být napsáno vlastní rukou zřizovatele.

Nejvyšší soud ve svém judikátu dovedl, co to vlastně datum je. Je to: „*Den, měsíc a rok (tj. datum), kdy byla závěť podepsána, musí být uveden v textu závěti zřízené v jiné písemné formě (allografní závěti) takovým způsobem, aby celý text závěti tvořil logický celek.*“¹⁴⁹ Z tohoto lze dovést to, co jsem již psala výše, že je jedno, kde je datum umístěno.

Uvedení data slouží k rozlišení, která z více závětí, které byly postupně pořízeny, má přednost před závětí dřívější.¹⁵⁰

U závěti, která je pořízená jako allografní závěť se svědky, musí být den, měsíc a rok uveden v textu závěti, kterou napsal zůstavitel nebo pisatel. Opět je jedno, kde datum bude umístěno, ale musí to být provedeno takovým způsobem, aby text tvořil znovu logický celek.

Sice jsem se nikde v literatuře pojednávající o anglickém dědickém právu nedočela nic o datu v závěti, ale domnívám se, že by mělo být její nezbytnou součástí, a to z toho důvodu, aby bylo možné určit okamžik sepsání závěti zůstavitelem, který v ten okamžik

---

¹⁴⁷ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 16

¹⁴⁸ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Vysokoškolské učebnice. s. 319

¹⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004

¹⁵⁰ MIKEŠ, Jirí a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 102

byl zcela mentálně zdrav, ale za nějakou dobu duševně onemocněl. Tím se dá vyhnout jakýmkoli sporům o platnost poslední vůle.

Pokud se setkáme s ověřením pravosti podpisu zůstavitele na závěti, tak se bude zkoumat, zda zůstavitel danou listinu podepsal. Půjde-li o případ, kdy notář osvědčil, že zůstavitel před ním závěť podepsal, dokument o ověření pravosti podpisu prokazuje také datum, kdy daná závěť byla podepsána.

Pokud zůstavitel sepíše dvě závěti, tak kromě data je také vhodné uvést čas. Je to z toho důvodu, aby bylo patrné, která z daných závětí je pozdější. Uvádění času není vůbec povinná náležitost a nic se nestane, bude-li v závěti úplně chybět.

5.3.1.2. Podpis v závěti v právních řádech České republiky a Anglie

Podpis je nezbytnou obsahovou náležitostí závěti. Protože platí, aby byla platná závěť, které je sepsána vlastní rukou, musí být vlastnoručně zůstavitelem podepsána.

Podpisem podle ustanovení § 476 odst. 2 občanského zákoníku rozumíme takový podpis, který dává listině právní účinky, v případě holografní závěti zůstavitelův podpis a u allografní závěti se mají na mysli podpisy svědků.¹⁵¹ Z tohoto tvrzení tedy vyplývá, že pokud zůstavitel sepisuje allografní závěť, nemusí daný dokument podepsat ve stejný den jako svědci, ale jen nejpozději v tento den.

Podpisem se v písemných právních úkonech většinou rozumí vlastnoruční napsání plného jména a příjmení. Pokud nejsou uvedeny obě části jména, nebo rodné jméno je napsáno ve zkrácené formě¹⁵², tak to ještě nemusí mít za následek neplatnost daného úkonu.¹⁵³ Je dovozeno, že je možné použít i uvedení lichotivého jména, např. „Maruška“ místo „Marie“.

Ústavní soud ve svém usnesení v této záležitosti judikoval, že „*Za "podpis" zůstavitele ve smyslu ustanovení § 476a obč. zák. nelze považovat text, který neobsahuje označení zůstavitele ani jménem ani příjmením.*“¹⁵⁴

Je také přípustný podpis zůstavitele jen příjmením nebo příjmením a zkratkou rodného jména, je-li z obsahu závěti jasná totožnost pisatele a nejsou-li o tom žádné

---

¹⁵¹ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 80

¹⁵² Např. místo „Pavel“ jen „P“

¹⁵³ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 103

¹⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 21 Cdo 51/2008

pochybnosti.¹⁵⁵ V odůvodnění tohoto rozsudku je konstatováno, že v občanském zákoníku není ustanovení o tom, jakým způsobem a v jakém rozsahu musí zůstavitel připojit pod obsah závěti svůj vlastnoruční podpis, aby bylo možné považovat tento právní úkon za platný z hlediska ustanovení § 476 odst. 2 obč. z. Při výkladu tohoto ustanovení je potřeba považovat za podstatné zjištění toho, že podpis na závěti pochází od zůstavitele a že je napsán v takové formě, aby nebylo pochybností o totožnosti zůstavitele. Jde však zejména o to, aby pisatel závěti byl zcela jednoznačně určen. Docela se s tímto rozsudkem a samotným odůvodněním ztotožňuji, protože pokud je z obsahu závěti jednoznačné, čím je daný podpis, tak nevidím důvod, proč by to nemohlo být považováno za podpis.

Také bylo judikováno, že není v rozporu se zákonem, pokud text závěti byl místo podpisu uzavřen uvedením příbuzenského vztahu pisatele k adresátovi, např. „Tvůj otec“. Je to tím, že v rodinných vazbách není obvyklé, aby se členové oslovovali jménem a příjmením, postačí tedy uvedení rodného jména a někdy i jen příbuzenského vztahu „, dědo“. Pokud nejsou o tomto označení pochybnosti o osobě pisatele nebo o obmyslené osobě a jinak jsou splněny všechny ostatní náležitosti, které jsou charakteristické pro závěť, tak uvedené odchylky od běžné zvyklosti by neměly mít za následek neplatnost závěti.¹⁵⁶

Za podpis se může také považovat podepsání parafou nebo pseudonymem. Používá se to v případech, kdy zůstavitel pseudonym obvykle používá, je pod tímto pseudonymem znám a také se jím podepisuje. V tomto případě se tedy může uznat za platný podpis. S případy používání pseudonymu se můžeme setkat u mnohých celebrit, například bych uvedla českou zpěvačku Lucii Bílou¹⁵⁷, která se sice takto nejmenuje, ale všichni ji pod tímto pseudonymem znají.

Opačná situace nastane, pokud se zůstavitel v závěti podepíše označením „tvůj otec“. Toto rodinné označení nelze považovat za platný podpis.¹⁵⁸

Podpis se musí vždy nacházet za textem, protože uzavírá vlastní text. Komentář k tomuto říká, že: „Právní teorie i soudní praxe dovozují, že podpis musí být umístěn na

---

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Cz 82/82 : „Podepsal-li zůstavitel závěť alespoň svým příjmením, je tím splněna náležitost podpisu závěti podle ustanovení § 476 odst. 2 o. z., pokud o totožnosti podpisu zůstavitele nejsou žádné pochybnosti.“

¹⁵⁶ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 103

¹⁵⁷ Vl. Jménem Hana Zaňáková

¹⁵⁸ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 77

*úplném konci závěti, protože se jím dovršuje obsah závěti.*¹⁵⁹ Z toho tedy vyplývá, že jakýkoli text, který se nachází až za podpisem, je bez právních účinků a nepřihlíží se k němu. Toto je velmi dobré si uvědomit, než se bude samotná závěť psát, protože pak nedojde k nepříjemnostem v podobě toho, že například zůstavitel do závěti dopsal nějakého dědice, ale zapomněl, že to píše pod podpis a bohužel se k tomu v dědickém řízení nebude přihlížet.

Pokud zůstavitel na daný dokument pod podpis umístí další text, kterým předchází obsah doplňuje nebo rozšiřuje, musí daný text uzavřít uvedením dne, měsíce a roku a také vlastnoručního podpisu, aby splňoval požadavek platnosti takového dodatku.¹⁶⁰

Také se může stát, že závěť bude napsána na několika volných listech. V tomto případě je nutné tyto listy spojit tak, aby je nebylo možné oddělit. Dále je dobré jednotlivé listy očíslovat a připojit na ně datum a vlastnoruční podpis, aby nenastaly žádné pochybnosti.

V anglickém právu je podpisu v zákonu Wills Act věnováno hned několik ustanovení. Podpis zůstavitele je náležitost, která podmiňuje platnost celé závěti. Podle WA je zůstavitel povinen podepsat svou závěť. Také podle ustanovení § 4 WA je též možné, aby místo zůstavitele listinu podepsala jiná osoba za jeho přítomnosti a dle jeho pokynů¹⁶¹. Je-li závěť podepisována v přítomnosti svědků, musí zůstavitel závěť podepsat a oznámit její podepsání dvěma současně přítomným svědkům. Podpis je platný i za situace, kdy samotnému podepsání byli přítomni svědci. Oznámení o podepsání závěti může být slovy, což znamená, že např. zůstavitel předvede závěť nesoucí podpis, který prohlásí za svůj. Oznámení může být ale také různými gesty. V případě *In the Estate of Benjamin* z roku 1934 bylo judikováno, že podpis je platný, i když zůstavitel neřekne svědkům, že listina, která je podepisována, je závěť.

Zůstavitel většinou připojuje své jméno nebo obvyklý podpis na závěť, ale soudy přijímají za dostatečný jakýkoliv tvar slov nebo značku, která se dá spojit se zůstavitelem. Z tohoto vyvozují názor, že i v Anglii je možný podpis zůstavitele parafou či jeho pseudonymem, pokud je obvykle používá a podepisuje se jimi.

Například v případě *In the Estate of Cook* z roku 1960 bylo judikováno, že za podpis zůstavitele lze považovat i označení „tvoje milovaná matka“. Zde je rozdíl mezi naším

---

¹⁵⁹ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009*, s. 1442

¹⁶⁰ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 103

¹⁶¹ To také bylo judikováno v případech *Smith vs. Harris* z roku 1845 a v případě *In the Goods of Clarka* z roku 1837

právním řádem a anglickým právním řádem, protože u nás je nepřipustné, aby se zůstavitel v závěti podepsal jako např. „tvůj otec“. U nás toto není považováno za podpis. Dále pro ukázkou v případě *In the Goods of Savory* z roku 1851 jsou za podpis zůstavitele judikovány také jeho iniciály.

Dle původního ustanovení zákona WA musel podpis zůstavitele být v zápatí nebo na konci závěti. To ale vedlo k neuspokojivým výsledkům v judikatuře, a tak dle zákona *Wills Act Amendment* z roku 1852¹⁶² bylo ustanoveno, že podpis, který se nachází na, po, následně, pod, vedle nebo na rubu závěti, bude platný, bude-li jasné, že zůstavitel zamýšlel tímto podpisem stvrdit závěť.¹⁶³ Pokud je zřejmé nebo se zjistí, že zůstavitel nezamýšlel svým podpisem stvrdit závěť, je závěť považována za neplatnou.

Fungování novelizace v praxi může být předvedeno na případě *Re Roberts* z roku 1934. Na konci závěti nebylo místo pro podpis, tudíž jej umístil na levém okraji závěti. Takto umístěný podpis byl naproti konci závěti, a tudíž platný.¹⁶⁴

5.4. Připojení podmínek k závěti v české a anglické právní úpravě

Hovoříme-li o obsahu závěti, musíme mít na paměti ustanovení § 478 občanského zákoníku. Toto ustanovení praví: „*Jakékoliv podmínky připojené k závěti nemají právní následky.*“ A ještě považuji za důležité dodat, že to nemá žádný vliv na platnost závěti.

Je to tím, že rok 1964 víceméně vymazal z dědického práva podmínky v závěti.¹⁶⁵ Komentář k této problematice dodává, že: „...*je to odůvodněno snahou neomezovat dědice co do nabytí dědictví ani co do dispozic se zděděným majetkem, které by mu bránily v účelném využití dědictví.*“¹⁶⁶

Jedná se o typické nahodilé složky¹⁶⁷ právního úkonu, které jsou výrazem nejistoty ve skutkových okolnostech, které se vztahují k zamýšlenému právnímu jednání.¹⁶⁸

V souvislosti s ustanovením § 478 obč. z. se dere na povrch problém, který řeší otázku, které vedlejší doložky jsou bez právních účinků, a které nikoli. V současné době

---

¹⁶² Což ve volném překladu je zákon o změně zákona *Wills Act* z roku 1837

¹⁶³ Volný překlad dostupný z [www : http://legislation.knowledge-](http://legislation.knowledge-basket.co.nz/gpacts/reprint/text/1837/am/026am1.html)

[basket.co.nz/gpacts/reprint/text/1837/am/026am1.html](http://legislation.knowledge-basket.co.nz/gpacts/reprint/text/1837/am/026am1.html) (cit dne 16. 10. 2011)

¹⁶⁴ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 19

¹⁶⁵ FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 368

¹⁶⁶ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009*, s. 1457

¹⁶⁷ (*accidentalia negotii*)

¹⁶⁸ Dostupné z : <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-20246330-podminky-v-pravnich-ukonech> (cit dne 16. 10. 2011)

nejsou připuštěny žádné vedlejší doložky v závěti. Výjimku tvoří takové doložky, které si právní praxe stanovila za přípustné.

V souvislosti s výskytem podmínek závěti jsem v Anglii našla zvláštnost. Pokud zůstavitel chce do závěti dát nějakou podmínku, tak sepíše zvláštní druh závěti, tzv. podmíněnou závěť. U této vůle je specifické to, že je podmíněna splněním nějaké události či požadavku.¹⁶⁹

Jak bylo judikováno v případech *Goods of Robinson* z roku 1870 nebo *Lindsay vs. Lindsay* z roku 1872 a také v případě *Re Thomas* z roku 1939, podmíněná vůle se neprojeví ve vztahu k zůstavitelově smrti, pokud nebyla předepsaná podmínka splněna.¹⁷⁰

Podmínka, to je vlastně vedlejší ustanovení při právním jednání, kterým se následky právního jednání činí závislými na skutečnosti, o které jednající neví, zda se splní. Tato definice je stejná jak pro českou, tak i anglickou právní úpravu dědického práva.

V současné době v české právní úpravě je dovolenou podmínkou odkázání majetku jednomu dědici, kdy zůstavitel současně k nemovitosti, která je předmětem dědictví, zřídí věcné břemeno ve prospěch jiné osoby. Na to komentář odpovídá tím, že věcné břemeno, které je zřízeno závětí, nelze považovat za podmínku ve smyslu § 478 obč. z. Je to tím, protože jde o stanovení dědice k výkonu práva, které odpovídá věcnému břemenu, jež má váznout na nemovitosti, kterou zdědí jiný dědic.¹⁷¹

Za podmínku bez právních účinků ale nepovažujeme ustanovení náhradního dědice pro případ, že by dědic, který je stanoven jako první, z nějakého důvodu dědictví nenabyl. Hovoříme zde o obecném nástupnictví neboli vulgární substituci. Není vyloučeno ani stanovení náhradního dědice náhradnímu dědici.

---

¹⁶⁹ Dostupné z: <http://wills-probate.lawyers.com/wills-probate/Types-of-Wills.html> (cit. dne 23. 2. 2012)

¹⁷⁰ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 7

¹⁷¹ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009*, s. 1447

6) Zrušení, změna a obnovení závěti v právních řádech České republiky a Anglie

Pod pojem „zrušení závěti“ je třeba chápat nejen zrušení dané listiny, která ve svém obsahu někoho povolává za dědice, ale také sem patří ten, kdo je jako neopomenutelný dědic zbaven práva na povinný podíl, ale také i projev vůle, který směřuje ke zrušení závěti.¹⁷²

Závěť je osobním úkonem zůstavitele, proto ji musí zhotovit osobně, nepřipadá v úvahu, aby to za něj udělat jeho zástupce. Z toho tedy vyplývá, že i zrušení závěti musí pořizovatel závěti učinit osobně¹⁷³. Zůstavitel není svou závětí vázán a může ji libovolně během svého života zrušit.¹⁷⁴ Toto vyplývá z faktu, že závěť je jednostranným právním úkonem.

Zůstavitel má možnost zrušit závěť třemi způsoby, jen s výjimkou závěti pořízené formou notářského zápisu, kde má k dispozici způsoby dva.¹⁷⁵

Podle ustanovení § 480 občanského zákoníku: *„Závěť se zrušuje platnou závětí pozdější, pokud vedle ní nemůže obstát, anebo odvoláním závěti; odvolání musí mít formu, jaké je třeba k závěti. Zůstavitel zruší závěť také tím, že zničí listinu, na níž byla napsána.“*

Komentář občanského zákoníku k této materii dodává, že: *„Byla-li závěť zrušena závětí pozdější (§ 480 odst. 1 obč. zák.), neobnoví se její účinnost tím, že pozdější závěť byla pak odvolána (§ 480 odst. 1 obč. zák.), anebo že byla zničena listina, na níž byla závěť napsána (§ 480 odst. 2 obč. zák.).“¹⁷⁶*

Když se podíváme do anglického právního řádu, tak zde nalezneme odlišné způsoby, jak se dá poslední vůle zrušit. Závěť se dá zničit čtyřmi hlavními metodami, a to manželstvím, dovětkem, řádně vyhotoveným jiným dokumentem, než je dovětek, nebo zničením.

Co se týče zrušení závěti manželstvím, tak zde platí pravidlo, podle kterého se manželstvím automaticky zruší předchozí vůle, kterou zhotovil jeden z manželů, pokud

---

¹⁷² MIKEŠ, Jiří a MUŽIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 111

¹⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. Zn. 21 Cdo 2968/ 2006

¹⁷⁴ Dostupné z www: http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&levelid=oc_581.htm (cit. dne 22.10.2011)

¹⁷⁵ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 88

¹⁷⁶ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol., *Občanský zákoník I, II, 2.* vydání, Praha 2009, s. 1446

není výslovně uvedeno, že daná vůle byla zhotovena v očekávání vstupu do tohoto manželství.¹⁷⁷ Tak je to nejen tam, kde je manželství platné, ale i tam, kde je odvolatelné podle ustanovení 12 Matrimonial Causes Act z roku 1973. Tím se má na mysli manželství, které bylo uzavřeno po 31. červenci 1971, a to je také odvolatelné, jsou-li splněny následující podmínky. V první řadě se jedná o manželství, které nebylo naplněno z důvodu nezpůsobilosti jedné ze stran při uzavření sňatku, dále pak manželství, které nebylo naplněno z důvodu úmyslného odmítnutí odpůrce při rozvodovém řízení, nebo v případě, že manželka je v době manželství těhotná s někým jiným než s manželem atd.¹⁷⁸

Stejný efekt na zhotovení závěti jako manželství má také uzavření registrovaného partnerství.

Wills Act ve svém ustanovení 177 stanoví, že pokud ze závěti vyplývá, že byla zhotovena zůstavitelem v době, kdy se předpokládá jeho manželství s konkrétní osobou, a tedy zamýšlel, aby závěť nebyla takovým manželstvím nezrušena, tak závěť manželstvím zrušena nebyla.¹⁷⁹

Podle Wills Act pokud zůstavitel hodlá zrušit svou závěť buď zcela, nebo částečně, může tak učinit provedením závěti nebo dodatkem.

Ke zrušení vůle zcela nebo dodatkem se vyžaduje výslovné, či nevýslovné zrušení. U výslovného zrušení většina závětí obsahuje ustanovení o zrušení předchozích závětí zhotovených zůstavitelem. Některé dodatky obsahují více specifických ustanovení, která výslovně zruší jen konkrétní ustanovení.¹⁸⁰

Samozřejmě mohou nastat také situace, kdy zrušovací klauzule uvedená v závěti nebude platná. Jedná se zejména o případy, kdy zůstavitel nevěděl, a tedy nesouhlasil s jejím zařazením do listiny, nebo tam, kde úmysl zrušit je sám o sobě podmínkou a základní podmínka není splněna.

U nevýslovného zrušení závěti nebo dovětku bez výslovné zrušovací klauzule může naznačit zrušení předchozí vůle v případě, že se v pozdější závěti jen opakuje dřívější

---

¹⁷⁷ *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011. s. 8

¹⁷⁸ Dostupné z [www: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1973/18](http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1973/18) (cit. dne 28. 10. 2011)

¹⁷⁹ Volně přeloženo z [www:](http://www.bclaws.ca)

http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/ID/freeside/00_96489_01 (cit. dne 28. 10. 2011)

¹⁸⁰ Např. v případě Wayland z roku 1951 zůstavitel vložil zrušovací klauzuli snoubence k nabytí majetku v Anglii na rozdíl od svého majetku v Belgii.

ustanovení. V takovém případě soud bude se závětí zacházet jako s dřívější.¹⁸¹ Nebo je to tam, kde dřívější závěť obsahuje ustanovení, která jsou vzájemně neslučitelná.

Závěť může být zrušena také jiným dokumentem. Dovětek nebo vůle může být zrušena nejen pozdější vůlí, ale také dalším spisem. Tento způsob odvolání byl soudem uznán v případech *In the Goods of Durance* z roku 1872¹⁸² a také v případě *Re Spracklan's Estate* z roku 1938.

6.1. Zřízení nové závěti (změna závěti) v právních řádech České republiky a Anglie

Novější závěť může předchozí závěť zrušit dvěma způsoby. A to buď ji zničí úplně, nebo jen zčásti.

V tomto případě je jedno, jakou formou je závěť zrušena, například allografní závěť může být zrušena holografní závětí, pokud jsou dodrženy předepsané náležitosti podmiňující platnost.

Jedná se o nejčastější způsob zrušení závěti závětí pozdější, novou. Vzhledem k tomu, že je pro platnost závěti vyžadováno, aby bylo na závětní listině uvedeno datum, kdy byla závěť podepsána, tak je do určité míry zamezeno sporům o to, jaká závěť je pozdější.¹⁸³

Platí, že zřízením nové, platné závěti se dřívější závěť ruší za předpokladu, že závěti vedle sebe nemohou obstát. Z toho tedy vyplývá, že pokud dané závěti nepojednávají o stejném obsahu, tak vedle sebe mohou i nadále platit. To nastane v případě, že zůstavitel závěti pořídí jen o části svého majetku.

Zrušení dřívější závěti novější závětí může být výslovné, nebo mlčky, kdy tedy nová závěť výslovné prohlášení neobsahuje, ale z obsahu je zřejmé, že nemohou vedle sebe obstát.

Pokud si dané závěti odporují jen v části, tak nová závěť ruší jen tu část dřívější závěti, kde si konkurují.

Totéž platí také pro listinu o vydědění, kdy může nastat případ, že původní závěť je zrušena listinou o vydědění, pokud vedle této listiny nemůže obstát.

---

¹⁸¹ Tak to bylo judikováno v případě *Dempsey vs. Lawson* z roku 1877

¹⁸² Volně přeloženo z [www](http://www.londoninternational.ac.uk/current_students/programme_resources/laws/subject_guides/succession/succ_4.pdf):

http://www.londoninternational.ac.uk/current_students/programme_resources/laws/subject_guides/succession/succ_4.pdf (cit. dne 28. 10. 2011)

¹⁸³ WINTEROVÁ, Alena, ed. a DVOŘÁK, Jan, ed. *Pocťa Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009. s. 41

V anglickém dědickém právu se zhotovení nové závěti může objevit např. u rozvodu. Na rozdíl od manželství, rozvodové řízení samo o sobě nevede k odvolání poslední vůle. Pokud je ovšem bývalý partner jmenován jako jeden z dědiců ze závěti, tento nárok prostřednictvím rozvodu zaniká (pokud ovšem vaše poslední vůle doslovně neudává, že váš partner má obdržet uvedený dar z poslední vůle i v případě ukončení manželství). Jestliže je bývalý partner v poslední vůli jmenován vykonavatelem této vůle, okamžikem rozvodu již tento partner nemůže jako vykonavatel poslední vůle vystupovat a ani nemůže požádat soud o udělení soudního ověření vaší poslední vůle. Nicméně kdykoliv dojde k ukončení manželství prostřednictvím rozvodu, nejlepším krokem je vypracování vůle nové. Stejný efekt jako rozvod má také zrušení registrovaného partnerství nebo pokud dojde k oddělení partnerů.¹⁸⁴

Velmi podobným institutem, který se nachází v českém právním řádu zřízení nové závěti, je v Anglii tzv. změna závěti, kde podle ustanovení 17 Wills Act může závěť být zrušena také její změnou. Závěť může být změněna dalším dodatkem, nebo změnou, která se projeví na podobě závěti, a to změnou před provedením, nebo po provedení.

Pokud se zůstavitel snaží změnit svou vůli, tak to může provést buď tím, že zveřejní dovětek, kterým se stanoví požadované změny, nebo začlení navrhované změny do samotné vůle.¹⁸⁵

Změna závěti, jak již bylo řečeno výše, může být provedena tak, že se projeví na samotné podobě závěti, a to změnou před provedením. Změny, které jsou provedeny před provedením vůle, platí bez jakýchkoli dalších formalit. Je ale žádoucí, aby změny byly podepsány a potvrzeny z toho důvodu, že je zde předpoklad k tomu, že nedoložená změna byla udělána poté, co byla provedena závěť. Tento předpoklad je vyvratitelný, důkazní břemeno leží na osobě, která předkládá změny částí vůle k tomu, aby prokázala, že byly provedeny před samotným výkonem závěti.¹⁸⁶

Podle části ustanovení 21 Wills Act z roku 1837, změny provedené po vykonání závěti nebudou platné nebo nebudou mít žádný účinek kromě těch slov, které před takovou změnou nejsou tak zjevné, pokud změna byla vykonána stejným způsobem jako závěť. Z toho tedy vyplývá, že změna musí být podepsána zůstavitelem a ověřena

---

¹⁸⁴ *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011. s. 8

¹⁸⁵ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 48

¹⁸⁶ Volně přeloženo z [www](http://www.londoninternational.ac.uk/current_students/programme_resources/laws/subject_guides/succession/succ_4.pdf) :

http://www.londoninternational.ac.uk/current_students/programme_resources/laws/subject_guides/succession/succ_4.pdf (cit. dne 28. 10. 2011)

svědky. Další část ustanovení 21 Wills Act vyžaduje, aby podpis byl blízko dané změny či naproti ní.

6.2. Odvolání a obnovení závěti v právních řádech České republiky a Anglie

Odvolání představuje jednostranný právní úkon zůstavitele, který tím projevuje svou vůli odvolat platnou závěť. Z tohoto projevu musí být patrné, že zůstavitel tímto původní závěť odvolává.¹⁸⁷ Nemusí ho ale činit slovy, že danou závěť odvolává, ale lze použít i jiné slovní spojení, ze kterého je záměr odvolat závěť jasný, jako třeba „ruším svoji závěť ze dne 5. 11. 2010“¹⁸⁸

Tento druh zrušení závěti může dřívější závěť zrušit buď úplně, nebo jen z části. Nemusí přitom vzniknout závěť nová. Tento akt musí být udělán ze zákonných předpokladů, jaké jsou třeba ke zhotovení závěti, zejména musí být dodržena písemná forma.¹⁸⁹ Tak dochází k závěru, že tímto druhem zrušení závěti může také dojít k obnovení závěti dřívější, pokud se nenajde jiná pozdější závěť. Myslím si, že by k tomuto modelu mohlo dojít za situace, kdy zůstavitel sepíše dvě rozdílné závěti a nikdo o nich nebude vědět, přičemž později napsanou závěť odvolá, a tím dojde o obnovení závěti předchozí.

Při odvolání závěti není třeba, aby byla dodržena forma, jakou byla daná závěť zřízena. „Lze ji tedy napsat vlastní rukou a vlastnoručně podepsat, nebo ji lze napsat na stroji a vlastnoručně podepsat před dvěma současně přítomnými svědky či je možné sepsat odvolání závěti formou notářského zápisu.“¹⁹⁰

V Anglii není sice výslovně upraven institut odvolání závěti, ale je logické, že zůstavitel může sepsat například dvě závěti. Později dojde k názoru, že pozdější závěť není z nějakého důvodu pro něj přijatelná, tak ji odvolá, a dalším krokem může být opět obnovena. To znamená, že tam, kde je závěť nebo dodatek závěti odvolán, tak může být později opět obnoven díky obnovení. Podle Wills Act takovým obnovením může být znovu provedení nebo obnovení náležitě provedeným dodatkem závěti.

V případě obnovy pomocí náležitě vykonaného dodatku k závěti Wills Act předepisuje, že dodatek v závěti musí ukázat nějaký záměr směřující k odvolané závěti

---

FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 371

¹⁸⁸ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 89

WINTEROVÁ, Alena, ed. a DVOŘÁK, Jan, ed. *Pocula Sentē Radvanové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009. s. 41

¹⁹⁰ Dostupné z www : <http://www.smlouva-zdarma.cz/zruseni-odvolani-zaveti> (cit. dne 22. 10. 2011)

nebo dodatku k závěti.¹⁹¹ Soudy tomu přiřkládají velkou váhu. Například v případě Marsh vs. Marsh z roku 1860 nahrávaný dodatek k odvolané závěti nepostačoval jako důkaz o záměru k obnovení závěti.

Soudy došly k závěru, že závěť není obnovena následným dodatkem k závěti, který jen odkazuje na závěť dle data bez jakéhokoliv dalšího specifitějšího určení, kterým je zamýšleno oživení závěti.

Jsou-li závěť nebo dodatek částečně odvolány, tak je potom zcela odvolána a později obnovena ta část, která byla jako první odvolána. Není obnovena, ledaže se ukáže opačný záměr. Například v roce 1995 zůstavitel pořídí závěť s tím, že odkáže svou nemovitost osobě A a svůj osobní majetek osobě B. V roce 1996 zůstavitel odvolá odkaz k osobě A a v následujícím roce odvolá závěť celou. Odkaz k osobě A nebude obnoven, pokud závěť následně obživne.

Tam, kde dřívější závěť je odvolána pozdější listinou nebo dodatkem, který je následně odvolán, tak to samo o sobě první závěť neobnoví.

Obnovení je možné jen tam, kde odvolaná závěť ještě existuje. Ve skutečnosti závěť, která byla odvolána zničením, nemůže být obnovena.

6.3. Zničení závěti v právních řádech České republiky a Anglie

Tento způsob zrušení závěti je přípustný jen u tzv. soukromých závětí a pod podmínkou, že zůstavitel musí mít závěť ve své moci. U závěti formou notářského zápisu tento způsob nejde učinit, protože danou závěť má notář, který ji formou notářského zápisu sepsal. Takže ke zrušení této závěti může dojít jen odvoláním nebo zřízením nové listiny.

Ke zničení závěti musí dojít jen samotným zůstavitelem, pokud by se tak stalo jednáním jiné osoby nebo nahodilou událostí, tak by nedošlo ke zrušení závěti.¹⁹² Závěť zůstavitel může zničit zpravidla jejím roztrháním, spálením, skartováním atd. Za zničení se bere i její přeškrtnutí, např. tužkou, perem, a to buď závěti jako celku, nebo jen některé její části. Zde se za zničenou bude chápat ta část, která je přeškrtnuta.

Pokud by nastala situace, kdy by zůstavitel zhotovil několik závětí s tím samým datem a dal je do úschovy k několika lidem, tak tyto závěti může zničit jen za předpokladu, že se mu povede shromáždit všechny výtisky těchto závětí do své moci.

---

¹⁹¹ *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 53

¹⁹² WINTEROVÁ, Alena, ed. a DVOŘÁK, Jan, ed. *Pocta Sentē Radvanové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009. s. 42

Zde nebude stačit, pokud zničí jen pár vyhotovení, protože závěť bude nadále platná i za předpokladu, že zbyla jedna listina z pěti.

Účinky zrušení závěti však nenastanou, došlo-li ke zničení listiny obsahující závěť neúmyslně.¹⁹³ V pochybnostech se ale má za to, že pořizovatel při zničení závěti jednal s úmyslem danou listinu zrušit.¹⁹⁴ Pokud někdo tvrdí opak, tak by pak v tomto směru musel unést důkazní břemeno.

*„Zůstavitel samozřejmě může zmařit dědické nástupnictví podle závěti také tím, že s předměty, které by jinak spadaly do dědictví, naloží za svého života tak, že v době jeho smrti již nebudou v jeho majetku.“*¹⁹⁵

Závěť nebo dodatek k vůli v právním řádu Anglie lze odvolat spálením, roztrháním nebo jiným způsobem zničení, a to zůstavitelem nebo jinou osobou v jeho bezprostřední blízkosti a se záměrem, který odvolává závěť. To říká ustanovení 20 Wills Act z roku 1837.¹⁹⁶ I když ustanovení 20 Wills Act výslovně uvádí dva konkrétní způsoby zničení, tak zařazení spojení slov „jiným způsobem zničení“ znamená, že k ostatním podobným jednáním s vůlí postačí například rozřezání vůle nebo odstranění zásadní části, jakou je zůstavitelův podpis.¹⁹⁷

V precedenčním případě Cheese vs. Lovejoy z roku 1877, kde zůstavitel nakreslil různé čáry přes svou závěť a na zadní stranu napsal, že vůle byla zrušena dříve, než ji vyhodil do smetí, ze kterého ji sluha později zachránil, tak to nebylo soudem považováno za dostatečný akt ke zničení závěti. Je to tím, že toto ničení bylo bez záměru zrušit závěť.

V úvahu přichází také částečné zničení. To je v případě, že zůstavitel zničí jen část závěti. Z toho vyplývá, že dokument je zničen jen částečně a to tak, že část, která nebyla zničena, nabývá účinnosti dnem smrti zůstavitele.

Závěť nemusí zničit jen zůstavitel, ale také osoba od něj odlišná. Tato osoba může závěť zničit jen v zůstavitelově přítomnosti a dle jeho pokynů. Pokud samotný akt zničení není proveden v jeho přítomnosti, pak to není považováno za zničení závěti. To

---

¹⁹³ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009*, s. 1460

¹⁹⁴ MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 114

¹⁹⁵ ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009*, s. 1460

¹⁹⁶ Volně přeloženo z [www](http://www.londoninternational.ac.uk/current_students/programme_resources/laws/subject_guides/succession/succ_4.pdf) :

http://www.londoninternational.ac.uk/current_students/programme_resources/laws/subject_guides/succession/succ_4.pdf (cit. dne 28. 10. 2011)

¹⁹⁷ Judikováno v případě Hobbs vs. Knight z roku 1836

samé platí, pokud ke zničení dochází v přítomnosti zůstavitele, ale bez jeho souhlasu. Ani zde není listina zrušena.¹⁹⁸

---

¹⁹⁸ Judikováno v případě Mills vs. Millward z roku 1890

7) Dědické právo a závět' v novém občanském zákoníku

„*Zákon pro život, zákon inspirovaný životem*“¹⁹⁹. Tímto mottem začíná článek, který pojednává ve stručnosti o současném občanském zákoníku. Já s tímto heslem plně souhlasím, protože celým naším životem, ať chceme či nechceme, se občanský zákoník prolíná v mnoha podobách, aniž bychom si to nutně uvědomovali.

Dědické právo upravuje přechod majetkových poměrů zemřelé osoby na jiné osoby; jako takové je upraveno v zákoně číslo 40/1964 Sb. občanský zákoník. Tomuto institutu je věnována část sedmá v občanském zákoníku. Dle mého názoru tak rozsáhlému institutu jako je dědické právo, je v současném občanském zákoníku věnováno méně ustanovení, než by si tento institut zasloužil.

Občanský zákoník nabyt účinnosti dne 1. dubna 1964 a u nás platí přes celou řadu novel dodnes. Vychází z poměrů v 60. letech a také z tehdejších názorů na soukromé právo. To zapříčinilo roztržitost úpravy občanskoprávních vztahů do několika právních předpisů.²⁰⁰ To znamená, že každá osoba, která potřebuje radu při řešení svého problému, musí studovat nejen občanský zákoník, ale také obchodní zákoník nebo např. zákon o rodině.

7.1. Nový občanský zákoník

Navrhovaná a již podepsaná změna občanského zákoníku reaguje na potřebu změn v soukromém právu. Internetové stránky²⁰¹, které jsou věnovány občanskému zákoníku jako takovému, uvádějí: „*Návrh nového zákoníku klade důraz jak na naše demokratické první tradice, tak i na principy a standardy soukromého práva v Evropě.*“²⁰² Dále se na těchto stránkách píše: „*Vytvořením a přijetím nového občanského zákoníku se i v oblasti soukromého práva zařadíme mezi ostatní vyspělé evropské země.*“

Schválením vládního návrhu občanského zákoníku byl završen dlouhodobý proces přípravy nového zákoníku, který byl zahájen v roce 2000.²⁰³

---

¹⁹⁹ Dostupné z www: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/uvodni-stranka.html>, z úvodního článku z obč. Z. (cit. dne 25. 9. 2011)

²⁰⁰ Dostupné z www : <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/uvodni-stranka.html> (cit. dne 25. 9. 2011)

²⁰¹ www.obcanskyzakonik.justice.cz (cit. dne 26. 9. 2011)

²⁰² Tamtéž

²⁰³ Dostupné z www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-noveho-obcanskeho-zakoniku-v-kontextu-21-stoleti-74841.html> (cit. dne 26. 9. 2011)

Nový občanský zákoník je rozčleněn na pět částí. Část věnovaná dědickému právu se nazývá Absolutní majetková práva. Nová úprava dědického práva obecně vychází z většiny zásad dosavadní právní úpravy²⁰⁴. Nový občanský zákoník má přes 3000 paragrafů.

Prof. Karel Eliáš ve svém článku²⁰⁵ k návrhu nového občanského zákoníku řekl: „*Na rozdíl od obligačního práva, kde po jeho sjednocení v návrhu občanského zákoníku a odstranění duplicit zůstalo mnoho zachováno, se návrh nové úpravy dědění od dosavadní verze podstatně liší.*“ Důvod vidí v tom, že současná úprava dědické sukcese sleduje koncepci socialistických kodifikací z roku 1950 a 1964 a ve výsledku se tedy liší od všeho, co je pro dědické právo kontinentální Evropy typické. Dále zde pan profesor uvádí, že ze zásady univerzality právního nástupnictví zůstal zachován jediný prvek, a to možnost dědice dědictví odmítnout jako celek. Nutno dodat, že prof. Karel Eliáš je hlavním zpracovatelem nového občanského zákoníku.

Podle vyjádření premiéra Petra Nečase: „*Kodex upraví současnou roztržičnost, která se projevuje zejména v závazkovém právu. Smlouvy se dnes podle něj řídí občanským i obchodním zákoníkem, některá jejich ustanovení si však odporují. Norma pak sjednotí několik doposud samostatných zákonů - o rodině, o pojistné smlouvě, o sdružování občanů, o nadacích a nadačních fondech, o vlastnictví bytů a další.*“ To podle slov pana premiéra zjednoduší orientaci v soukromém právu. O současném vládním návrhu se vyjádřil pochvalně i ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil, když uvedl o návrhu zákona, že: „*Zákon je moderní a liberální a současně vychází z historických tradic.*“²⁰⁶

Samozřejmě návrh nového kodexu přinesl velké množství závažných změn, a to nejen v oblasti dědického práva, ale to je bohužel nad rámec mé práce, tak bych jen odkázala na samotný návrh občanského zákoníku. Tyto změny zajisté přinesou řadu zjednodušení v mnoha ohledech, ale také ve veřejnosti vyvolávají spoustu otázek a nejasností. Hodně rozporuplných diskusí vyvolává i fakt, že mnoho institutů je zde upraveno velmi podrobně, a tím se odchyluje od obecné úpravy.

Dle mého názoru veřejnost asi nejvíce děsí počet paragrafů, se kterými návrh zákona přichází. Velmi diskutovanou oblastí je také to, že: „*Kde si starý občanský zákoník*

---

²⁰⁴ Dostupné z důvodové zprávy k novému obč. z.: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf (cit. 26. 9. 2011)

²⁰⁵ ELIÁŠ K.: *Návrh nového občanského zákoníku: Obrat paradigmat*, Právní rádce 1/2010, s. 4 - 13

²⁰⁶ Čerpáno z [www: http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-prijala-navrh-noveho-obcanskeho-zakoniku--84191/](http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-prijala-navrh-noveho-obcanskeho-zakoniku--84191/) (cit. 27. 9. 2011)

vystačil s několika paragrafy doplněnými praxí a rozhodovací činností soudů, přináší návrh nového občanského zákoníku úpravu několikanásobně delší. Instituty jako spoluvlastnictví, věcná břemena a dílčí odvětví jako rodinné a dědické právo jistě bylo možno upravit úsporněji a obecněji při promítnutí potřebných změn reflektujících demokratické poměry a současném zachování ustanovení, která se osvědčila. Důsledkem tohoto přístupu k tvorbě nového předpisu je nepoužitelnost judikatury posledních dvaceti let, která má snad být nahrazena právě onou velkou podrobností. Při detailnějším zkoumání lze ale dojít k závěru, že tato zevrubná úprava přináší spíše problémy a je často nesrozumitelná i pro právníky, jak se potom mohou v textu orientovat běžní občané?²⁰⁷

Jako pravý opak tohoto názoru na již zmiňovaný nový kodex občanského zákoníku si dovoluji uvést názor jednoho ze spoluautorů, který se podílí na přípravě tohoto kodexu, a sice Václava Bednáře. Ten k celé věci říká, že: „Původní koncepce dědického práva prošla značnými změnami, které byly provedeny po druhé světové válce a byly vynuceny politickou situací v naší republice. Proto se také z původně velmi kvalitně a obsáhle zpracovaného občanského zákoníku stala nekvalitní, příliš stručná a dnešním potřebám nedostačující oblast občanského práva.“ Dále ve své knize k samotnému zákoníku dodává, že se návrh koncepce dědického práva v připravovaném občanském zákoníku vrací k tradičním hodnotám a inspiruje se v moderních civilních zákonech nejen evropských států, ale dosti také čerpá i z mimoevropských právních řádů. Na závěr ke kodexu nového občanského zákoníku zastává postoj, že: „Nový civilní kodex by mohl přinést zásadní změny v současném nahlížení nejen na dědické právo, ale na celé právo soukromé.“²⁰⁸ Přiblížení se k evropským právním úpravám Václav Bednář mimo jiné spatřuje i v tom, že se budou používat stejné jazykové termíny pro jednotlivé instituty soukromého práva.

Docela se s tímto názorem ztotožňuji, i když jsem ještě neprostudovala celý nově přijatý kodex detailněji. Myslím si ale, že tento názor odpovídá na velké množství často kladených dotazů k novému zákoníku.

Na druhou stranu se musím přiznat, že po prostudování části, která se týká dědictví v návrhu nového občanského zákoníku, jsem se nad některými instituty musela zastavit a dohledat si, co znamenají. Je to tím, že mnohé z těchto institutů náš současný zákoník nezná, a tudíž jsou nejen pro laickou, ale i odbornou veřejnost neznámými, novými a „

²⁰⁷ Dostupné z www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-noveho-obcanskeho-zakoniku-v-kontextu-21-stoleti-74841.html> (cit. dne 28. 9. 2011)

²⁰⁸ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 141

neohmatanými“, a tedy na ně neexistuje žádná judikatura. Sice je velmi mnoho názorů k novému kodexu, ať už pozitivních, či negativních, které mimo jiné narážejí na jeho velkou rozsáhlost. Věřím, že nový občanský zákoník přinese sjednocení soukromého práva a mezi odbornou i laickou veřejností se zažije tak, jako dosavadní zákoník.

Jako zásadní událost zde musím zmínit fakt, že návrh nového občanského zákoníku dne 25. 1. 2012 prošel horní komorou parlamentu.²⁰⁹

Dle nejnovějších zpráv prezident České republiky dne 20. 2. 2012, po dlouhém váhání, podepsal nový občanský zákoník.²¹⁰ Rozhodl se až v posledním možném termínu, protože k navrhovanému zákoníku měl řadu výhrad. Ale nyní je již jasné, že nový občanský zákoník nabude účinnosti od roku 2014 a nahradí tedy v současné době platný zákoník, který pochází z roku 1964.²¹¹

7.2. Závěť v novém občanském zákoníku

Velkou změnu v novém občanském zákoníku představuje závěť, která je tématem mé diplomové práce.

Nový občanský zákoník v České republice připouští možnost, aby osoba po dosažení 15 let věku, která dosud nenabyla plné svéprávnosti, mohla sepsat závěť, a to formou veřejné listiny.²¹² Za stále ještě současného právního předpisu tak smí učinit jen formou notářského zápisu.

Dnešní kodex se také omezuje jen na úpravu tří druhů závětí.²¹³ Zůstavitel zde má jen možnost rozhodnout, komu odkáže svou pozůstalost. Václav Bednář ve své knize²¹⁴ uvádí, že v případě allografní závěti, kde zůstavitel může číst i psát, nás čekají v novém kodexu praktické změny. Tou první má být výslovné konstatování, že svědci nemusí znát obsah závěti, což je v současnosti jen dovozováno a v normativním textu to chybělo. Druhou změnou má být zákonem vyžadovaná doložka u podpisu svědků na závětní listině, která má poukázat na jejich postavení svědků. Toto ustanovení má

---

²⁰⁹ Převzato z článku PALEČKOVÁ T.: nový občanský zákoník prošel senátem, dostupné z www.obcanskyzakonik.justice.cz (cit. dne 13. 2. 2012)

²¹⁰ Dostupné z: <http://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/7222.shtml> (cit. dne 20.2.2012)

²¹¹ Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/259639-klaus-podepsal-obcansky-zakonik.html?ref=stalo-se> (cit. dne 20. 2. 2012)

²¹² Viz ustanovení §1526 a §1537 návrhu nového občanského zákoníku (listopad 2011)

²¹³ Allografní, hollografní a závěť formou notářského zápisu.

²¹⁴ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 131

ochraňovat osoby svědků, a to vzhledem k tomu, že svědci nemusejí znát obsah závěti, a tím pádem nemohou vědět, co vlastně podepisují.

Co se týče osob, které nemohou číst nebo psát, bude občanský zákoník nově upravovat pořízení závěti osobám, které jsou hluché či němé. V tomto případě ustanovení nového občanského zákoníku § 1535 říká, že pokud dříve již vyjmenované osoby projeví vůli před třemi současně přítomnými svědky v listině, tak jejíž obsah musí být tlumočen zvláštním způsobem dorozumívání, který si zůstavitel zvolí, tak všichni tito tři svědci musí ovládat způsob dorozumívání, kterým je obsah listiny tlumočen.

Nově přijatý zákon také upravuje stávající tři formy závěti, ale v souladu s převažující kontinentální právní úpravou zavádí i možnost pořídit závěť s úlevami. „*Tato nová forma závěti, tzv. privilegovaná závěť, je určena pro osoby, které se díky nečekané události, např. živelná pohroma, válka apod. nacházejí v situaci, kdy jsou v ohrožení života a nemohou využít tradiční formy pro pořízení závěti.*“²¹⁵ Zde bude zůstavitel mít možnost tuto závěť pořídit ústně před dvěma současně přítomnými svědky. Totéž oprávnění bude mít i ten, kdo se nachází v místě, kde je běžný společenský styk ochromen následkem mimořádné události. V těchto případech můžeme hovořit o privilegované závěti soukromé.²¹⁶

Pokud se stane, že zůstavitel nebude moci pořídit privilegovanou závěť soukromou, tak nově bude moci pořídit závěť ve formě veřejné listiny a starosta obce zaznamená jeho poslední vůli, a to za přítomnosti dvou svědků²¹⁷. Zůstavitelovu vůli může také zaznamenat ta osoba, která je oprávněna starostu obce zastupovat. Do dědického práva byla nově zařazena i možnost pořídit závěť na palubě letadla zapsaného v leteckém rejstříku ČR nebo lodi plující pod státní vlajkou České republiky²¹⁸. Závěť může pořídit zůstavitel, pokud pro to má vážný důvod. Listina se pořizuje před kapitánem nebo prvním důstojníkem a dvěma přítomnými svědky.²¹⁹

S novým občanským zákoníkem se do našeho práva vrací i některé instituty, které se z dědického práva vytratily. Například se počítá s obnovením dědického titulu, kterým

---

²¹⁵ Dostupné z [www: http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny.html#2](http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny.html#2) (cit. 28. 9. 2011)

²¹⁶ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická poslušnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 131

²¹⁷ Návrh nového občanského zákoníku ustanovení § 1543

²¹⁸ Ustanovení § 1544 odst. 1 návrhu nového občanského zákoníku

²¹⁹ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická poslušnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 132

je dědická smlouva, jež byla odstraněna v roce 1950²²⁰. Ta v dnešním občanském zákoníku upravena není.

Je to smlouva, ve které pořizovatel závěti povolával jinou osobu (např. svou manželku) k pozůstalosti nebo jen k její části a daná osoba tento příslib přijala. Bude moci být učiněna buď bezúplatně, nebo za úplatu, či za jiný majetkový prospěch, který bude poskytovateli poskytnut za jeho života²²¹. Dědická smlouva musí splňovat stejné náležitosti jako závěť. Není možné ji jednostranně odvolat, protože se jedná o dvoustranný právní úkon. Z toho plyne, že budoucí zůstavitel je tedy dědickou smlouvou vázán. Dědická smlouva ale neodporuje tomu, aby budoucí zůstavitel nakládal za svého života se svým majetkem, který bude uveden v dědické smlouvě.

Dědická smlouva bude moci mezi manželi zaniknout tím, že zanikne samotné manželství.

Ustanovení § 1494 odst. 2 nového občanského zákoníku také pojednává o základních pojmových znacích závěti. Toto ustanovení říká, že závěť je potřeba vyložit tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele.

Dále nový zákoník praví, že zůstavitel musí svou vůli projevit tak určitě, že nestačí, aby jen přisvědčil návrhu, který mu byl učiněn.²²² Nový kodex o závěti hovoří jako o právním jednání jedné osoby, jímž tato osoba jako zůstavitel nejméně jedné osobě zůstavuje alespoň část svého jmění.²²³ Zde si můžeme všimnout, že nově přijatý kodex nahrazuje pojem „právní úkon“ jiným pojmem, a to „právní jednání“.

V důvodové zprávě k návrhu občanského zákoníku je také zdůrazněno, že závěť je osobním zůstavitelovým jednáním, který proto nemůže učinit závěť jen tím, že přisvědčí návrhu, který mu předloží někdo jiný, ani nemůže ustavení dědice světit jinému. Také společná závěť několika zůstavitelů je zcela vyloučena.

Nový občanský zákoník také počítá se zavedením vedlejších doložek v závěti. Z našeho právního řádu tento institut vymizel v roce 1950.²²⁴ Pokud ale vedlejší doložky budou směřovat k obtěžování dědice nebo odkazovníka ze zjevné zůstavitelovy svévole, nebude se k ní přihlížet. Stejně tak se nebude přihlížet k vedlejší doložce, která

---

²²⁰ Dědická smlouva dodnes platí např.: v právních řádech Polska, Rakouska, Švýcarska nebo Německa.

²²¹ Internetový zdroj dostupný z www: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny.html#2> (cit. dne 30. 9. 2011)

²²² Ustanovení § 1497 návrhu nového obč. z (listopad 2011)

²²³ Důvodová zpráva k návrhu obč. z. k § 1494 až 1497

²²⁴ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická poslušnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 132

odporuje veřejnému pořádku nebo je nesrozumitelná²²⁵ jako např. příkaz podporovat nezákonnou organizaci rozněčující rasovou či náboženskou nenávist.

Dle důvodové zprávy k novému kodexu: „*Výslovně se navrhuje zakázat doložky ukládající dědici nebo odkazovníku, aby vstoupil do manželství nebo registrovaného partnerství, popřípadě aby v takovém svazku setrval nebo jej zrušil.*“²²⁶

V novém občanském zákoníku podmínka jako vedlejší doložka v závěti váže nabytí dědictví splněním určité věci, kterou zůstavitel předvídá. „*K nabytí toho, co bylo zůstaveno s odkládací podmínkou, je třeba, aby osoba, již bylo něco takto zůstaveno, přežila zůstavitele a byla způsobilá dědit.*“²²⁷

V případě, že daný dědic splnil podmínku již za života zůstavitele, ale jde o podmínku, kterou lze splnit opakovaně, musí ji dědic vykonat znovu po zůstavitelově smrti.²²⁸

Naopak, je-li udělena podmínka, která zakládá někomu právo s nemožnou rozvazovací podmínkou, pak se k této doložce nepřihlíží, nebo pokud je uděleno právo s nemožnou odkládací podmínkou, platí, že je neplatná.

U vedlejší doložky, doložení času, se určuje, zda dědic má určitý majetek získat jen na určitou dobu, nebo jej nabude až po uplynutí určité doby.

Naopak ustanovení § 1566 praví, že pokud je jisté, že vyměřená doba v závěti nemůže nikdy nastat, posoudí se podle toho doložení času jako nemožná podmínka. A k jako takové k ní nebude přihlíženo. Pokud ale bude nepochybné, že se zůstavitel při určení času jen zmýlil, určí se rozhodná chvíle podle jeho pravděpodobné vůle.

„*Zůstavitel může své poslední pořizení omezit i tím, že dědici nařídí, aby se zanechaným majetkem či s jeho částí určitým způsobem nakládal nebo aby něco vykonal či opominul.*“²²⁹ Čímž tedy zůstavitel zřídí v závěti příkaz.

Pokud dědic nebo odkazník nesplní příkaz, pozbyde dědictví. Zákon ale umožňuje zůstaviteli, aby sám stanovil následky, které má nesplnění příkazu mít pro dědice.²³⁰

---

²²⁵ Návrh občanského zákoníku ustanovení § 1541 (nyní § 1551) (vládní návrh květen 2011)

²²⁶ Důvodová zpráva k návrhu nového obč. z. k § 1541 a 1542, s. 388 (vládní návrh květen 2011)

²²⁷ Ustanovení § 1562 nového občanského zákoníku

²²⁸ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická poslušnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 133 + ustanovení § 1561 nového občanského zákoníku

²²⁹ Důvodová zpráva k návrhu občanského zákoníku k § 1559 až 1564, (nyní § 1569 až 1574) s. 390 (vládní návrh květen 2011)

²³⁰ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická poslušnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 134

„ Protože se usiluje, aby byl v duchu evropských kulturních tradic dán větší průchod úctě k projevu poslední vůle zůstavitele, vyžaduje to umožnit zůstaviteli, aby v posledním poručení pověřil osobu, které důvěřuje, aby jako vykonavatel závěti dohlédla na náležitě splnění závěti.“²³¹ Tento institut se nazývá tzv. vykonavatel závěti a objeví se nově v návrhu občanského zákoníku.

Vykonavatelem závěti může být člen rodiny, jiná osoba, která je zůstaviteli blízká, ale i notář nebo advokát nebo právnická osoba, která se zaměřuje na služby tohoto typu. Vykonavatel závěti dbá o řádné splnění poslední vůle zůstavitele s péčí řádného hospodáře. Náleží mu všechna práva, která jsou potřebná ke splnění jeho úkolů, včetně práva před soudem hájit platnost závěti, namítat nezpůsobilost dědice nebo odkazovníka a celkově dbát o splnění zůstavitelových pokynů.²³²

7.3. Zrušení závěti v novém občanském zákoníku

Zatímco v současném občanském zákoníku je možné závěť zrušit dle jeho ustanovení § 480 platnou pozdější závětí, odvoláním závěti anebo zničením listiny, v nově přijatém kodexu nastane pár změn.

V novém zákoně se stanoví, že: „Zůstavitel má právo závěť nebo její jednotlivá ustanovení kdykoliv zrušit.“²³³

Kodex dále konstatuje, že závěť můžeme zrušit zaprvé poručením závěti nové, nebo též jejím odvoláním, což je stanoveno v ustanovení § 1575 odst. 2.

U odvolání rozlišujeme to, zda je učiněno mlčky, například zničením listiny, kde je zůstavitelova poslední vůle, anebo výslovně.²³⁴ Dojde-li k odvolání výslovně, musí celý akt být v té samé formě, jakou zákon vyžaduje pro zřízení. U odvolání mlčky se má na mysli reálné zničení dokumentu, ve kterém byla závěť napsána.²³⁵ Za mlčky odvolání závěti se může považovat i takový zásah do závěti, který vede ke zneplatnění listiny jako celku.²³⁶ Tyto dvě instituce jsou přejaté z dosud platného kodexu. Pokud ale

---

²³¹ Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku k § 1543 až 1550, (nyní § 1553 až 1560) str. 388 (vládní návrh květen 2011)

²³² Návrh občanského zákoníku ustanovení § 1554 (návrh listopad 2011), (cit. dne 24.2.2012)

²³³ Návrh nového obč. Z. ustanovení § 1574 (návrh listopad 2011), (cit. dne 24.2.2012)

²³⁴ Důvodová zpráva vládního návrh občanského zákoníku, květen 2011, s. 391

²³⁵ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 136

²³⁶ Například přeškrtnutí listiny

zůstavitel zničí jen jeden z několika stejnopisů závěti, nelze z tohoto jeho chování vyvozovat odvolání závěti.²³⁷

Pokud zůstavitel pořídil závěť ve formě veřejné listiny, má právo kdykoliv požadovat, aby mu daná listina byla vydána. Testament může být zůstaviteli vydán jen osobně. Pokud je závěť zůstaviteli vydána, považuje se tento akt za odvolání závěti. O tomto následku je povinna poučit ta osoba, která mu danou listinu vydala. Toto poučení i odvolání závěti se poznamená na vydané závěti i ve spise. To samé platí i pro případ, že závěť byla uložena do úřední úschovy.²³⁸

Dle ustanovení § 1578 odst. 2 nového občanského zákoníku, pokud zůstavitel zničil dokument jiným způsobem, nebo pokud neobnovil závěť i za předpokladu, že ví, že dokument byl zničen nebo ztracen, závěť se tím ruší, plyne-li z okolností nepochybně to, že zůstavitel měl úmysl závěť zrušit.

Také se může stát, že zůstavitel zruší novou závěť, ale dřívější závěť si z nějakých důvodů schová. Zde pak přichází v úvahu ustanovení § 1580 nového občanského zákoníku, které praví, že v takovéto situaci se má za to, že dřívější závěť nepozbyla platnosti a hledí se na ni, jako by zrušena vůbec nebyla.

V novém občanském zákoníku zůstává zakotvena zásada, že pořízením novější závěti se starší závěť ruší v takovém rozsahu, v jakém nemůže starší závěť vedle novější závěti obstát.²³⁹ Zde bych jen doplnila, že závěti vedle sebe neobstojí, pokud jsou v rozporu jejich obsahy. Pokud ale každá ze závětí pojednává svým obsahem o něčem jiném, není důvod, aby nemohly vedle sebe existovat.

Nově se v přijatém kodexu objevuje úprava o obnovení platnosti starší závěti. Tento institut půjde uplatnit v těch případech, kdy zůstavitel novější závěť zruší, nebo ji odvolá.

Dále je také navrženo, aby bylo doplněno zrušení závěti o výslovné ustanovení, které říká, že prohlášení zůstavitele je bez právních účinků, a že neplatná budou všechna jeho příští pořízení pro případ smrti, nebo že jeho možné příští závěti budou neplatné, nebudou - li pořízeny v dané zvláštní formě.²⁴⁰ K tomu zákoník podotýká, že je to zatím dovozováno jen literaturou.

Oproti současnému občanskému zákoníku, je do nového kodexu včleněna tzv. neúčinná zrušovací doložka. Tato doložka znamená, že pokud zůstavitel prohlásí, že

---

²³⁷ Ustanovení § 1578 návrhu nového občanského zákoníku z listopadu 2011 (cit. dne 23.2.2012)

²³⁸ Ustanovení § 1579 odst. 1 a 2 návrhu občanského zákoníku z listopadu 2011 (cit. dne 23.2.2012)

²³⁹ Ustanovení § 1576 návrhu nového občanského zákoníku z listopadu 2011 (cit. dne 24.2.2012)

²⁴⁰ Tamtéž

budou neplatná všechna jeho další pořízení pro případ smrti, nebo že budou neplatná jen taková pořízení, která nebudou zhotovena v určité, formě, nepřihlíží se k tomu.²⁴¹ Tím se alespoň částečně zamezí diskusím dědiců kolem závěti a její platnosti.

---

²⁴¹ Ustanovení § 1581 návrhu nového občanského zákoníku z listopadu 2011 (cit. dne 24 .2. 2012)

8) Závěr

Ve své diplomové práci jsem si dala za cíl porovnat dva rozdílné právní systémy, a sice český právní systém, který je součástí kontinentálního právního systému a anglický, který je součástí angloamerického právního systému.

Tyto dvě právní úpravy jsem se pokusila shrnout v několika kapitolách, kde jsem se snažila každý právní systém představit na konkrétních institutech dědění ze závěti a současně najít jejich vzájemné ekvivalenty.

V první řadě jsem charakterizovala anglické dědické právo jako celek, aby všem čtenářům bylo jasné, co je pro něj typické nebo z jakých právních předpisů vychází. Zde se objevil markantní rozdíl mezi kontinentálním a angloamerickým právním systémem. Ten tkví v tom, že zatímco kontinentální právní systém vychází z římského práva, jež je převážně psané, tak angloamerický právní systém je právem nepsaným, soudcovským.²⁴² Dalším rozdílem je to, že se anglické právo nedělí na soukromé a veřejné, ale je rozděleno na tzv. common law a ekvity, (více jsem o anglickém právu pohovořila v předchozích kapitolách).

V další kapitole jsem se věnovala pojmu závěti jako právnímu titulu. Tuto část jsem pojala tak, že jsem vymezila závěť v obou právních úpravách, a mohu konstatovat, že při studiu této problematiky jsem došla k závěru, že výklad závěti v daných zemích je velmi podobný. K samému konstatování jsem došla při vymezování účelu závěti, a sice že v obou právních systémech je účelem pořízení závěti pro případ smrti zůstavitele. V obou úpravách je dána pořizovateli svoboda v nakládání se svým majetkem budoucím dědicům.

V navazujících kapitolách jsem nejprve pohovořila o druzích závětí v České republice a Anglii. Došla jsem k závěru, že v Anglii je dominantním typem allografní závěť. Toto konstatování jsem podložila ustanoveními zákona Wills Act, které ve svém znění zmiňují převážně jen tento druh závěti. Samozřejmě je možné sepsat poslední vůli i vlastní rukou či notářským zápisem. Avšak nejvíce materiálů jsem našla k závěti psané jinak než rukou zůstavitele. Naproti tomu v České republice, dle mého názoru, převažují závěti allografní a závěť notářským zápisem. Myslím si, že je to proto, že dost lidí neví, jak má správně vypadat vlastnoruční závěť, a tak raději dojde za notářem, od kterého si ji nechá sepsat, a má tím zaručenou správnost a platnost závěti. V případě allografní závěti je to díky tomu, že zůstavitel raději projeví svou poslední vůli před svědky, aby

---

²⁴² Dostupné z [www: http://ing-zdenek-havranek.katalog-pravniku.cz/zajimavost/srovnani-velkych-svetovych-pravnich-systemu/](http://ing-zdenek-havranek.katalog-pravniku.cz/zajimavost/srovnani-velkych-svetovych-pravnich-systemu/) (cit. Dne 3. 3. 2012)

testament nemohl být později napadnut pro jeho nesprávnost či obsah. Pro obě tyto poslední vůle je společný fakt, že o dané závěti se bude vědět, takže nenastane situace, kdy po zůstavitelově smrti se rozdělí dědictví dle zákona a až náhodou se přijde na to, že sepsal poslední vůli, ale schoval ji například do knihovny mezi knihy. Z vlastního hlediska dávám přednost závěti formou notářského zápisu a to proto, že notář mi zajistí správnost celého dokumentu a zároveň mi daný text uschová pro případ úmrtí.

Poté jsem pokračovala zhodnocením náležitostí závětí v obou právních úpravách. Porovnávala jsem zde náležitosti osoby pořizovatele, vůle, jejího projevu a také obsahové náležitosti. Po charakterizování jednotlivých problematik mi jako jeden z hlavních rozdílů přišel podpis a jeho umístění na závěti. V naší právní úpravě má podpis vždy kryt text závěti a na vše, co je pod podpisem, se hledí, jako by nebylo, pokud pod doplňujícím textem není opět podpis. Naproti tomu v Anglii podpis pořizovatele poslední vůle může být umístěn libovolně kdekoliv na závěti. U podpisu jako takového najdeme také markantní rozdíly. V Anglii je možné se nejen podepsat vlastním jménem, ale také se podepsat například „tvůj otec“, což bylo také judikováno²⁴³. V naší právní úpravě by toto označení znamenalo neplatný podpis²⁴⁴. Obě právní úpravy připouštějí podepsání se pseudonymem, pokud se jím pořizovatel běžně podepisuje a je pod ním znám.

Myslím si, že pokud se někdo do závěti podepíše jako „tvůj otec“, tak je nepochybné, kdo se tou osobou myslí, jelikož otce máme jen jednoho. Podepíše-li se však do závěti zůstavitel například jako „tvá sestra“, tak zde může nastat rozkol v případě, že pořizovatelka je z více sester. Zde tedy považuji za vhodné toto označení doplnit jménem, aby bylo zřetelné, která z daných sester se myslí. Proto zastávám názor, že podepsání se označením příbuzenského vztahu bych za platný podpis považovala, tak jak je tomu v Anglii.

V neposlední řadě jsem pojednala o způsobech zrušení závěti v komparaci obou právních systémů. Zrušením poslední vůle nesmíme chápat jen zrušení daného dokumentu jako takového, ale náleží sem také její odvolání nebo zničení listiny, například jejím spálením.

Toto vyjmenování je příznačné pro českou právní úpravu. V Anglii je to velmi podobné, avšak v několika ohledech se liší a to tak, že zůstavitel může svou závěť zrušit zcela, nebo jen částečně. Dále může pořizovatel testament zrušit tzv. dodatkem,

---

²⁴³ Judikováno v případě *In the Estate of Cook* z roku 1960

²⁴⁴ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 77

zhotovením jiného dokumentu než dovětky, uzavřením manželství a také jejím zničením.

V této kapitole jsem se jednotlivé způsoby pokusila vyložit tak, aby čtenáři bylo jasné, co znamenají a za jakých podmínek se dají použít.

V poslední části jsem vyložila materii občanského práva v České republice jako takového a také jsem se věnovala přijatému novému kodexu občanského práva. A to z důvodu, že nový zákoník má vstoupit v platnost již v roce 2014, takže je to pro současnou generaci odborné i laické veřejnosti velmi aktuální. Proto jsem se rozhodla nastínit základní novinky a odlišnosti od současného občanského zákoníku, který pochází z roku 1964. Mou snahou bylo jasně vymežit, v čem jsou spatřovány rozdíly a ty jsem se následně pokusila srozumitelně vyložit tak, aby byly pochopitelné. Jsem toho názoru, že nový občanský zákoník se v některých případech správně vrací k institutům, které pro něj kdysi byly příznačné, například k dědické smlouvě, ale na druhou stranu se trochu obávám toho, jak budou pochopitelné pro laickou veřejnost. Občanské právo potkáme na každém kroku, a z toho důvodu by mělo být pochopitelné pro každého člověka.

V této diplomové práci jsem se snažila shrnout základní rozdíly mezi testamentární dědickou posloupností v České republice a Anglii. Můj zájem jsem směřovala hlavně na závěť jako takovou. A to z toho důvodu, že na dané téma by se dala napsat velmi rozsáhlá práce, ne-li kniha.

Porovnávání obou právních úprav bylo velmi zajímavé a také velmi poučné. Díky této práci jsem se dozvěděla mnoho užitečných informací o institutu dědění ze závěti v Anglii a doplnila si své vědomosti ještě podrobnějšími zajímavostmi z české právní úpravy.

Myslím si, že touto prací jsem dosáhla cíle, který jsem si předsevzala, a to představit a zhodnotit materii zabývající se děděním ze závěti v právních úpravách České republiky a Anglie.

Seznam použité literatury a pramenů

Literatura:

1. BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 301.
2. DAVID, René. *Anglické Právo*. Bratislava: Slovenskej akademie vied, 1972. s. 128.
3. FIALA, Josef, KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 718.
4. FIALA, Roman. *Přehled judikatury ve věcech dědických*. Praha: Aspi, 2006. s. 494.
5. KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA Jiří a DVOŘÁK Jan. *Občanské právo hmotné* 3. 4. aktualizované vydání. Praha: Aspi, a. s., 2007. s. 344.
6. *Last Will and Testament*. London: Lawpack Publishing Limited, 2011. s. 38.
7. MIKEŠ, Jiří a MUZIKÁŘ Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. s. 432.
8. Ottův slovník naučný. Dvacátý pátý díl, T - Tzschirner : illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. -- Praha : Argo, 2002. -- 995 s., [62] s. obr. příl. : il.
9. PLECITÝ, Vladimír, VRABEC Josef a SALAČ Josef. *Základy občanského práva*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 343. Vysokoškolské učebnice.
10. *Succession*. First edition. London: Cavendish Publishing Limited, 2000. s. 145.
11. ŠVESTKA, Jiří, ed. a DVOŘÁK, Jan, ed. *Občanské právo hmotné. 3, díl 4-6., Rodinné právo - Autorské a patentové právo - Dědické právo*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. s. 306.
12. ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan. a kol. *Občanský zákoník II. § 460–880. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 1085.
13. ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří, ŠKÁROVÁ Marta, HULMÁK Milan a kol. *Občanský zákoník I, II*, 2. vydání, Praha 2009, s. 2321.
14. WINTEROVÁ, Alena, ed. a DVOŘÁK, Jan, ed. *Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009. s. 630.

Právní předpisy:

1. z. č. 40/ 1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
2. z. č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
3. z. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
4. z. č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů
5. z. č. 301/2000 Sb., o matrikách, ve znění pozdějších předpisů
6. z. č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů
7. z. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
8. Wills Act Amendment Act 1852(UK), kterým se mění zákon Wills Act
9. Matrimonial Causes Act 1973 CHAPTER 18
10. 1918 CHAPTER 58 7 and 8 Geo 5, Wills (Soldiers and Sailors) Act 1918
11. 1837 CHAPTER 26 7 Will 4 and 1 Vict, Wills Act 1837
12. 1925 CHAPTER 20 15 and 16 Geo 5, Law of Property Act 1925

Soudní rozhodnutí:

1. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 24. 1. 2000, sp. zn. 18 Co 121/99
2. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 3. 2001 , sp. zn. 21 Cdo 1351/2000
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 12. 2001 , sp. zn. 30 Cdo 1975/2001
4. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2968/2006
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2203/2006
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 1983, sp. zn. 4 Cz 82/82
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2005 , sp. zn. 30 Cdo 1190/2004
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1883/96
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 1990 , sp. zn. 4 Cz 8/90
10. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2005 , sp. zn. 30 Cdo 2567/2004
11. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1744/2007
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 1976 , sp. zn. 4 Cz 34/76
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 30 Cdo 164/2004
14. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 530/2001
15. Usnesení městského soudu v Praze ze dne 30.9 1998 , sp. zn. 24 Co 281/98 –
199
16. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 11. 1998 , sp. zn. 21 Cdo 586/98
17. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1765/2004

18. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 1997, sp. zn., 2 Cdon 988/96
19. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 21 Cdo 51/2008

Judikatura anglických soudů:

1. Příklad Baird vs. Baird 1990
2. Příklad Dempsey vs. Lawson z roku 1877
3. Příklad Goods of Robinson z roku 1870
4. Příklad Hobbs vs. Knight z roku 1836
5. Příklad Hodson vs. Barnes z roku 1926
6. Příklad Chambers and Yatman vs. Queen's Proctor z r roku 1840
7. Příklad Cheese vs. Lovejoy z roku 1877
8. Příklad In Goods of Clarke z roku 1839
9. Příklad In the Goods of Adams z roku 1872
10. Příklad In the Goods of Durance z roku 1872
11. Příklad In the Goods of Savory z roku 1851
12. Příklad Lamage vs. Goodban z roku 1865
13. Příklad Lindsay vs. Lindsay z roku 1872
14. Příklad Marsh vs. Marsh z roku 1860
15. Příklad Mills vs. Millward z roku 1890
16. Příklad případu In the Goods of Clarka z roku 1837
17. Příklad Re Beany z roku 1978
18. Příklad Re Berger z roku 1989
19. Příklad Re Spracklan's Estate z roku 1938
20. Příklad Re Thomas z roku 1939
21. Příklad Smith vs. Harris z roku 1845
22. Příklad Symes vs. Green z roku 1859
23. Příklad Waters vs. Waters z roku 1848
24. Příklad Wellesley vs. Vere z roku 1841
25. Příklad Wilkinson vs. Joughlin z roku 1866

Články:

1. BEZOUŠKA, Petr. Nezletilý a závěť notářským zápisem. *Právní rádce*. 2005, č. 4, s. 19 - 21.
2. ELIÁŠ, Karel. Návrh českého občanského zákoníku: Obrat paradigmat. *Právní rádce*. 2010, č. 1, s. 4 – 13.
3. ELIÁŠ, Karel. Přejedání dluhu na dědice z hlediska občanského práva hmotného. *Právní fórum*. 2005, č. 6, str. 230 - 236.
4. KAHOUNOVÁ, Markéta. Závěť v návrhu nového kodexu občanského práva, několik poznámek k dědické smlouvě. *Právní rozhledy*. 2007, č. 6, s. 157 - 164.
5. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Úvahy nad zásadou "Habilis ad nuptias, hab ilis ad pacta nuptiala". *Ad Notam*. 2003, č. 1, s. 5 - 7.

Internetové zdroje:

www.pravniradce.ihned.cz

www.sagit.cz

www.pravnickeforum.cz

www.lexdata.cz

www.obcanskyzakonik.justice.cz

www.ipravnik.cz

www.nsoud.cz

www.pravnipredpisy.cz

www.hrad.cz

www.novinky.cz

www.journals.cambridge.org

www.succesions-europe.eu

www.bclaws.ca

www.legislation.gov.uk

www.londoninternational.ac.uk

www.wills-probate.lawyers.com

Přílohy

Příloha č. 1: Vzor závěti v Anglii

LAST WILL & TESTAMENT

ENGLAND, WALES & NORTHERN IRELAND WILL FORM 1 – SIMPLE GIFT OF THE RESIDUE

PRINT NAME AND ADDRESS THIS Last Will & Testament is made by me _____
of _____

I REVOKE all previous wills and codicils.

EXECUTORS' NAMES AND ADDRESSES I APPOINT as executors and trustees of my will
_____ and _____
of _____ of _____
_____

REPLACEMENT EXECUTOR'S NAME AND ADDRESS and should one or more of them fail to or be unable to act I APPOINT to fill any vacancy
_____
of _____

SPECIFIC GIFTS AND LEGACIES I GIVE _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Obrázek 1 Vzor formuláře závěti v Anglii, část I.

RESIDUARY GIFT I GIVE the rest of my estate to my executors and trustees to hold on trust to pay my debts, taxes and testamentary expenses and pay the residue to _____

_____
_____

but if he/she or (if I have indicated more than one person) any of them fails to survive me by 28 days or if this gift or any part of it fails for any other reason, then I GIVE the residue of my estate or the part of it affected to

_____

FUNERAL WISHES I WISH my body to be buried cremated other instructions _____

_____

DATE SIGNED by the above-named testator in our presence on the

_____ day of _____ 20 _____

and then by us in the testator's presence

TESTATOR'S SIGNATURE

SIGNED _____

WITNESSES' SIGNATURES NAMES AND ADDRESSES

SIGNED _____ SIGNED _____

_____
_____

of _____ of _____

_____
_____

occupation _____ occupation _____

Summary

In my dissertation I set out to compare two different legal systems, namely the Czech legal system, which is part of the continental, and the English, which is part of the English -American legal system.

I attempted to summarize these two legal systems in a few chapters, where I tried to introduce each legal system on specific examples of heritage out of testaments and at the same time find their mutual equivalents.

At first, I characterized the whole English law of succession, so its specifics would be clear to everybody as well as the legislation it is based on. Here I found an important difference between continental and Anglo-American legal system. It lies in the fact that while the Continental legal system is based on Roman law and is mostly written, the Anglo-American legal system is an unwritten law, a judicial type. Another difference is that English law is not divided into private and public, but rather into so-called common law and equity law. More information on the English law was discussed in previous chapters.

In the following chapter I discussed the area of civil law in the Czech Republic as well as the newly adapted Civic Code. It was necessary since the new Civil Code is coming into legal force in 2014 and therefore it will be important for the current generation of professionals as well as for the general public. Hence I decided to outline the basic differences from the current Civil Code, which dates back to 1964.

My attempt was to show the differences and explain the way that would be understandable. My opinion is that the new Civic Code, in some cases, goes back to the institutions that were once typical for it (for example the law of testament). On the other hand I am worried about the way how it will be understandable for the general public.

In the next chapter I looked into the term „will” and `testament` as a legal title. In this part I discussed the way it is used in both legal systems and came to the conclusion that the explanation of this is very simile in both countries. When it comes to the purpose of the testament, both systems see it as function to voice the last will in the case of death of the person who wrote it. Both legal systems give the freedom of decision how to manipulate with one's possessions.

In the subsequent chapters I first spoke about the types of the Wills in the Czech Republic and England. I came to the conclusion that in England the dominant type of the Will is the one written other than the testator's hands. I substantiate this statement with provisions of the Wills Act, which usually mention only this kind of will. Of

course, it is possible to write a last will with own hand or to do it through notary. I think, that in the Czech Republic it is quite the same like England. Here is majority of testaments are written in other than the testator's hands and top of that one more – the wills made through notary. The common thing for both of these is the fact that the testament is not secret and hence no complications should be expected. I prefer the latter form as the notary supervision ensures the accuracy of the whole document and retains the text in case of death.

After that I continued appreciation of the formalities of wills in both jurisdictions. I have compared customer requirements, clearance, its expression and content requirements. After characterizing the various issues, the main difference in the both systems is the signature and its location in the testament. Our legislation demands the signature to be at the end of the document as everything beyond the actual signature is deemed irrelevant unless it is followed by yet another signature. By contrast, in England, the signature of the maker's will can be arbitrarily placed anywhere in the will. The signing itself can also find striking differences. In England it is possible to not only sign his own name but also the sign as „your father”, which was also court rulings. In our legislation, this designation would result in invalid signature and hence make the whole will invalid as well. Both rules allow the signing of a pseudonym under the condition that it was usually used by the will's maker during his lifetime.

Finally, I discussed the issue on how to cancel a will in the two legal systems. The repeal of will must not only be understood as the cancellation of the document itself, but it can include its dismissal or destruction, such as in the case of burning.

This enumeration is typical for the Czech legislation. In England it is very similar, but is different in several respects; the testator may revoke his will wholly or partially. In addition, he may cancel the testament by addition, by creating a different document, by marriage or by destruction.

In this chapter I have tried to explain all these various ways of cancellation and tried to make the conditions of such clear to the reader.

In this dissertation, I tried to summarize the basic differences between the testamentary inheritance in the Czech Republic and England. I directed my interest mainly on the will itself, mainly for the reason that covering the whole topic could make up to several hundred pages, if not a book.

Comparing two sets of provisions was very interesting and very informative. With this work I learned a lot of useful information about the institute succession of wills in England and completed a more detailed knowledge of Czech legislation.

I think that this work achieved the goals I set at the start, which was to evaluate area dealing with inheritance in the legislation of the Czech Republic and England and to compare them.